

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV EVROPSKÝCH TERITORIÁLNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POLITICKÝ SYSTÉM ŠVÝCARSKA

Vedoucí práce: PhDr. et PaedDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Autor práce: Barbora Jeníková

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 16. května 2012

.....

Barbora Jeníková

Děkuji vedoucímu práce PhDr. et PaedDr. Marku Šmídovi, Ph.D. za velmi cenné odborné rady, připomínky, návrhy a celkové vedení bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Miroslavě Pitrové za vstřícné rady a pomoc v průběhu celého studia na Jihočeské univerzitě.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá politickým systémem Švýcarské konfederace. Práce je rozdělena do 9 hlavních částí. Cílem bakalářské práce je deskripce a analýza politického systému Švýcarska se zaměřením na dílčí problematiku (federalismus, multikulturalismus, neutralita, ochrana práv menšin, uplatňování přímé demokracie). Práce popisuje dělbu moci ve státě se všemi švýcarskými specifiky, včetně pravidla „*Zauberformel*“. Práce představí také stranický a volební systém země, postoj Švýcarska k problematice evropské integrace či členství Švýcarska v mezinárodních organizacích.

Klíčová slova: Švýcarská konfederace; politický systém; stranický systém; volební systém; dělba moci ve státě; přímá demokracie; neutralita; multikulturalismus; konsociační demokracie.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the political system of the Swiss Confederation. The work is divided into 9 parts. The aim of the bachelor thesis is a description and analysis of the political system of Switzerland with a focus on individual issues (federalism, multiculturalism, neutrality, protection of minority rights and the implementation of direct democracy). The work describes the separation of powers within the state with all Swiss specifics, including the „*Zauberformel*” rule. The work also presents the party and electoral system of the country; the position of Switzerland on the issue of European integration as well as the membership of Switzerland in international organizations.

Key words: Swiss Confederation; political system; party system; electoral system; separation of powers in the state; direct democracy; neutrality; multiculturalism; consociational democracy.

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	7
ÚVOD.....	8
1 Úvodní charakteristika	10
1.1 Historický vývoj a konstituční základy Švýcarské konfederace.....	11
2 Základní znaky politického systému	13
3 Zákonodárná moc	22
3.1 Spolkové shromáždění	22
3.1.1 Národní rada	25
3.1.2 Stavovská rada	26
3.2 Legislativní proces	27
4 Výkonná moc.....	29
4.1 Spolková rada.....	29
4.2 Spolkový prezident	33
5 Soudní moc	34
5.1 Spolkový soud.....	34
5.2 Spolkový trestní soud.....	36
5.3 Spolkový správní soud	37
6 Kantony	38
6.1 Exekutiva.....	39
6.2 Legislativa	40
6.3 Soudnictví	40
7 Stranický systém Švýcarska	42
7.1 Typologie politických stran	43
7.2 Parlamentní politické strany.....	48
7.3 Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1947 – 2011	51
7.4 Zájmové skupiny a svazy.....	52
8 Volby a volební systém.....	55

8.1	Volby do Národní rady	55
8.2	Volby do Stavovské rady	57
9	Členství Švýcarska v mezinárodních organizacích	59
9.1	Postoj Švýcarska k evropské (unijní) integraci.....	60
9.2	Švýcarská lidová hlasování	63
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	67
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	73
	SEZNAM PŘÍLOH	74
	PŘÍLOHY	75

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- BDP – Bürgerlich – Demokratische Partei – Občanská demokratická strana
- BGBP – Schweizerische Bauern – Gewerbe und Bürger Partei – Švýcarská rolnícko – živnostenská a měšťanská strana
- BGG – Bundesgesetz über das Bundesgericht – Bundesgerichtsgesetz – Spolkový zákoník
- CVP – Christlichdemokratische Volkspartei – Křesťanskodemokratická lidová strana
- DKMU – Dachverband der Schweizer Klein – und Mittel – Unternehmen – Švýcarský svaz malých a středních podniků
- EHS – Evropské hospodářské společenství
- ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli
- ESVO – Evropské sdružení volného obchodu
- EU – Evropská unie
- EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii
- EVP – Evangelische Volkspartei der Schweiz – Evangelická lidová strana Švýcarska
- FDP – Freisinnig – Demokratische Partei – Svobodomyšlná demokratická strana
- GLP – Grünliberale Partei der Schweiz – Švýcarská strana zelených liberálů
- GPS – Grüne Partei der Schweiz – Švýcarská strana zelených
- CH Ústava – Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft – Ústava Švýcarské konfederace
- LPS – Liberale Partei der Schweiz – Liberální strana Švýcarska
- MMF – Mezinárodní měnový fond
- NATO – Severoatlantická aliance
- OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
- OSN – Organizace spojených národů
- SBV – Schweizerischer Bauernverband – Švýcarský svaz zemědělců
- SD – Schweizer Demokraten – Švýcarští demokraté
- SGB – Schweizerischer Gewerkschaftsbund – Švýcarský odborový svaz
- SGG – Bundesgesetz über das Bundesstrafgericht – Strafgerichtsgesetz – Trestní zákoník
- SPS – Sozialdemokratische Partei der Schweiz – Sociálnědemokratická strana Švýcarska
- SVP – Schweizerische Volkspartei – Švýcarská lidová strana
- WTO – World Trade Organization – Světová obchodní organizace

ÚVOD

Předkládaná práce se zaměří na politický systém Švýcarské konfederace (dále jen Švýcarsko). Švýcarsko představuje v evropském kontextu v mnoha směrech výjimku. Zde mám na mysli vnitřní mechanismy fungování státu (především jazykovou, etnickou, kulturní a konfesionální heterogenitu země), silné instituty (polo)přímé demokracie, kantony, střežící si svou svébytnost a bezesporu také silný tradicionalismus a důraz na neutralitu.

Cílem bakalářské práce bude primárně deskripce a analýza politického systému Švýcarska se zaměřením na dílčí problematiky. Budou představeny důvody, proč Švýcarsko nelze jednoznačně zařadit do klasické parlamentní či prezidentské demokracie. Jedním z nejdůležitějších aspektů politického systému Švýcarska, který výrazně determinuje zahraniční politiku země, je švýcarská ozbrojená neutralita, jejíž existenci lze sledovat od roku 1815. Již v minulosti sehrávala neutralita významnou roli v hospodářských a zahraničně – politických vztazích Švýcarska. Co tento pojem znamená a jak ovlivňuje politický systém Švýcarska, bude v práci popsáno.

V souvislosti se zmíněnou neutralitou, představuje Švýcarsko v evropském srovnání výjimku v kontextu svého omezeného členství v mezinárodních organizacích. Země doposud není členem Evropské unie (dále jen EU) a dlouhodobě je ke členství v mezinárodních organizacích obezřetná. Tento opatrný postoj zaujímá Švýcarsko především kvůli obavě z ohrožení své suverenity a svobodného rozhodování. V průběhu práce budou popsány konkrétní důvody k uvedenému přístupu.

Bakalářská práce je rozdělena do 9 hlavních částí. Na začátku práce bude stručně nastíněna historie země včetně obecné charakteristiky, dílčích konstitučních základů Švýcarské konfederace a typických znaků modelu konsensuální (konsociační) demokracie dle A. Lijpharta. V druhé kapitole budou popsány stěžejní prvky švýcarského politického systému – federalismus, multikulturalismus, neutralita, kantonalismus, ochrana jazykových práv menšin a uplatňování přímé demokracie v politické praxi. V souvislosti s posledním bodem bude pozornost zacílena na instituty přímé demokracie, jimiž jsou obligatorní referenda, fakultativní referenda a lidové iniciativy.

V rámci třetí kapitoly se budu věnovat zákonodárné moci, především funkci Národní a Stavovské rady a procesu schvalování zákonů. Čtvrtá část práce představí moc

výkonnou – tedy Spolkovou radu, Spolkového prezidenta a sestavování vlády na základě pravidla „*Zauberformel*“. Pátá kapitola bude věnována moci soudní. Šestá kapitola se bude zabývat územním uspořádáním země, především základními pravomocemi kantonů, které představují dílčí federální jednotky země.

Obsahem sedmé kapitoly bude stranický systém Švýcarska; klasifikace parlamentních politických stran země, zájmových spolků a organizací, které se významnou měrou podílí na fungování státu. Osmá kapitola čtenářům přiblíží volební systém země.

V závěru práce bude zařazena kapitola, která přiblíží členství Švýcarska v mezinárodních organizacích a postoj Švýcarska k problematice evropské (unijní) integrace.

Politickému systému Švýcarska není v české literatuře věnováno příliš pozornosti. Jeden z nejdůležitějších pramenů pro mne bude představovat kniha „*Das politische system der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*“ od Silvana Moeckliho, Ústava Švýcarské konfederace a další německy psané publikace. Z českých zdrojů pro mne bude výchozí kniha Vladimíry Dvořákové a kol. „*Základní modely demokratických systémů – Komparace politických systémů*“ z roku 2008. Dále mohu jmenovat Blanku Řichovou a knihu „*Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*“ z roku 2007, či práce Lubomíra Kopečka, Maxmiliána Strmisky či Andrew Heywooda. Dále budu čerpat z internetových zdrojů, především z oficiálních stránek orgánů a institucí Švýcarské konfederace.

Z hlediska metodologie bude v práci dle systémového hlediska uplatňována deskriptivní metoda, která spočívá v popisu a klasifikaci jevů a procesů. Práce bude sepsána na základě analyticko – empirického přístupu.

1 Úvodní charakteristika

Švýcarsko je považováno za zvláštní případ mezi politickými systémy. Nepatří mezi země vyznačující se klasicky parlamentní ani prezidentskou formou vlády. „Švýcarský model je klasifikován jako direktoriální systém, resp. systém vlády parlamentu, a odpovídá mu vysoká míra koncentrace moci zákonodárné a moci výkonné.“¹ Výkonná moc je výrazně omezena a je zcela podřízena moci zákonodárné. Základními znaky Švýcarské konfederace jsou přímá demokracie, federální struktura, proporční forma vlády a vysoká míra konsensu v rozhodování.²

A. Lijphart definuje formu švýcarské vlády termínem konsensuální model demokracie. Švýcarsko patří do skupiny tzv. malých evropských zemí,³ pro které je typické členění občanů do různých skupin – segmentů. Na příkladu těchto zemí lze demonstrovat, že demokracie může fungovat i v podmínkách, které jí nejsou příliš nakloněny. Model konsensuální demokracie se hodí obzvláště pro pluralitní společnosti, které se vyznačují hlubokými kulturními, náboženskými, jazykovými, ideologickými, etnickými a regionálními rozdíly.⁴

Typické znaky modelu konsensuální demokracie dle A. Lijpharta jsou následující:

- exekutiva zahrnující široké spektrum politických stran, široké vládní koalice,
- vysoká míra nezávislosti exekutivy a legislativy navzájem, absence možnosti vyjádření nedůvěry vládě parlamentem,
- uplatnění poměrného volebního systému při parlamentních volbách,
- multipartismus – systém více politických stran,
- decentralizovaná vládní struktura, federální uspořádání,
- silné zájmové svazy,
- dvoukomorový parlament – silné postavení horní komory, která je volena odlišným volebním systémem než dolní komora parlamentu,

¹ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 59.

² Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 233.

³ Jako tzv. malá evropská země bývá kromě Švýcarska označováno také Nizozemsko, Belgie a Rakousko (pozn. aut.).

⁴ Lijphart, A. dle Dahl, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001, s. 172 – 173.

- kodifikovaná ústava a listina práv, ústavní stabilita podmíněná „ztíženým“ legislativním procesem při prosazování ústavních změn.⁵

Uvedené znaky budou v práci na Švýcarsko aplikovány a čtenář se tak o nich bude moci v následujícím textu přesvědčit.

Konsensuální demokracie⁶ byla původně vytvořena jako model politického systému, pomocí něhož bylo možné řešit napětí v pluralitních společnostech, aniž by došlo ke vzniku konfliktů a následnému nahrazení demokratického systému nedemokratickým. Termín konsociálního je ve Švýcarsku spojován nejen se specifickým typem sociální struktury společnosti, nýbrž vychází i z historických podmínek politického vývoje. Uplatňování prvků konsensuální demokracie napomohlo při řešení konfliktů mezi švýcarskými kantony za občanské války v 1. pol. 19. stol. Proti sobě se postavily horské katolické kantony a liberální představitelé měst. Katolické kantony byly poraženy a následovalo kompromisní řešení, které definovalo novou ústavu a posílilo ústřední moc. Výrazné autonomní pravomoci byly kantonům ponechány i nadále.⁷

Konsensuální demokracie nejsou v dnešní praxi časté. V čisté formě neexistují vůbec. Zřídka existují ideální podmínky, za kterých by tento systém mohl fungovat. Konsensuální model kulturně rozdělených společností bývá kritiky často zpochybňován. A to především proto, že podmínky, které jsou nutné k fungování tohoto modelu, jsou v mnoha zemích zastoupeny v omezené míře, nebo se nevyskytují vůbec.⁸

1.1 Historický vývoj a konstituční základy Švýcarské konfederace

Švýcarská konfederace vznikla na základě uzavření věčného spolku tří lesních kantonů Uri, Schwyz a Unterwalden v roce 1291.⁹ Tento tzv. věčný spolek směřoval proti dominanci rodu Habsburků. Tehdejší společenství nemělo ústavu, ale spojovala ho řada spojeneckých smluv. Během 14. až 16. stol. se ke konfederaci postupně připojily kantony

⁵ Lijphart, A. dle Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 233.

⁶ Opakem je „westminsterský“ (většinový, majoritní) model demokracie (pozn. aut.).

⁷ Říchová, B.: *Přehled moderních politologických teorií. Empiricko – analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2006, s. 202 – 209.

⁸ Dahl, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001, s. 172 – 173.

⁹ Ty vytvořily konfederaci států, k níž se postupně připojovaly další, až dosáhly dnešního počtu 20 kantonů a 6 polokantonů (pozn. aut.).

Zürich, Glarus, Bern a Zug. Poté následovalo připojení kantonů Freiburg, Solothurn, Schaffhausen a Basel. Švýcarská konfederace nevznikla „shora“ jako většina evropských států, vytvořených na feudálním a později národnostním principu, ale „zdola“. Jednotlivé kantony, samostatné státy, dobrovolně předaly část svých pravomocí konfederaci.¹⁰

Důležitým mezníkem pro další vývoj Švýcarska bylo uzavření Vestfálského míru, v jehož závěrech z roku 1648 je Švýcarsko poprvé zmíněno jako samostatný stát. V roce 1798 bylo území konfederace obsazeno francouzskými vojsky. Francie zde zřídila tzv. Helvetskou republiku a jí nastolená oktrojovaná ústava se vyznačovala silně centralistickými rysy. Ty byly v rozporu s dosavadním svobodným vývojem kantonů. Decentralizovanou strukturu společnosti přinesl zpět Vídeňský kongres v roce 1815, kdy Švýcarsko získalo zpět svou nezávislost a neutralitu. Roku 1848 byla ustanovena Spolková ústava, která definovala Švýcarsko jako federální stát s dvoukomorovým parlamentem a sedmičlennou spolkovou vládou.¹¹

Soudržnost kantonů byla upevněna v roce 1874 vytvořením spolkového státu a revizí ústavy z roku 1848. Revize ústavy přispěla k navýšení pravomocí a ustanovení oficiálního názvu země jako Švýcarské spříseženství¹² a v základních bodech přinesla dnešní podobu ústavy.¹³

Ústava Švýcarské konfederace (CH Ústava)¹⁴ se skládá ze 197 článků a je rozdělena na 6 oddílů. Hlavní ustanovení se týkají obecných zásad, obcí, Spolku, kantonů a rozdělení pravomocí mezi Spolek a kantony. Politický systém Švýcarska je založen na principu subsidiarity, přímé demokracii a úctě k lidským právům.¹⁵ Čl. 2 CH Ústavy vymezuje historicky daný účel existence Spolku. Cílem Švýcarska je zachování nezávislosti země, ochrana svobody a práv švýcarských občanů a podporování obecného blaha.¹⁶

¹⁰ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 234.

¹¹ Tamtéž, s. 235.

¹² Schweizerische Eidgenossenschaft (pozn. aut.).

¹³ Klokočka, V.: *Ústavní zřízení evropských států. Srovnávací studie*. Praha: Linde, 2006, s. 152.

¹⁴ Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft (pozn. aut.).

¹⁵ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 235.

¹⁶ Tit. č. 1, kap. č. 1, čl. 1, odst. 1 CH Ústavy.

2 Základní znaky politického systému

Švýcarsko je federálně uspořádaným státem fungujícím na základě principů federalismu. Federalismus lze chápat jako politickou teorii, která řeší vzájemné vztahy mezi autonomními jednotkami uvnitř federálního státu. V rámci federalismu je federální, neboli spolková vláda zodpovědná za určité oblasti, zpravidla za obranu a zahraniční politiku, zatímco jednotky federace mají ve svých kompetencích dílčí oblasti, např. vzdělání, kulturu, zdravotnictví či daňový systém. Do těchto oblastí může spolková vláda zasahovat pouze v ústavou stanovených případech.¹⁷

Federace představuje uspořádání státu, ve kterém je rozdělena moc mezi centrum a dílčí části celku. Jednotlivé dílčí vlády mají vlastní kompetence a právo rozhodovat v rámci subjednotky zcela samostatně, nemají však právo rozhodnout o svém vystoupení z dané federace. Tento typ státu je založen na principu decentralizace. Dnes se Švýcarsko řadí k zemím s nejvíce decentralizovanou vládní strukturou. Vztahy mezi federální vládou a vládami jednotlivých kantonů nejsou určovány pouze formálně pomocí ústavních pravidel, ale mnohdy také neformálně zásadními historickými, politickými, kulturními a sociálními okolnostmi.¹⁸

V následujícím textu budou podrobně determinovány typické znaky Švýcarska jako federativního státu.¹⁹

a) Dvě autonomní úrovně vládnutí

Jak již bylo výše zmíněno, federální vláda (Spolková rada) i vláda na úrovni subjednotek (vlády jednotlivých kantonů) disponují vlastními kompetencemi, do kterých si tyto dvě úrovně navzájem nezasahují, resp. pouze v zákonem stanovených případech. Kompetence svěřené federálním jednotkám jim nemohou být bez jejich souhlasu federální vládou odebrány.

¹⁷ Kratochvíl, P.: *Teorie evropské integrace*. Praha: Portál, 2008, s. 52.

¹⁸ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 193.

¹⁹ Do roku 1848 bylo Švýcarsko konfederací, až poté získalo podobu federativního státu (pozn. aut.).

b) Dvoukomorový zákonodárny sbor

Existence dvoukomorového parlamentu (Spolkové shromáždění) usnadňuje vzájemnou spolupráci, porozumění a především propojení institucí mezi federální a kantonální úrovní vládnutí. Je třeba vytvořit podmínky k tomu, aby se jednotlivé regiony či kantony mohly podílet na tvorbě politiky v centru. Horní komora parlamentu (Stavovská rada) je ve Švýcarsku proto uzpůsobena tak, že poskytuje možnost pro reprezentaci zájmů jednotlivých kantonů. Švýcarské kantony mají v horní komoře dosazeny dva reprezentanty, zatímco tzv. polokantony zde mají pouze jednoho zástupce.²⁰

c) Ústavní soud

Nejvyšším arbitrem při řešení sporů mezi federální a kantonální úrovní je nejvyšší soud v zemi, tedy Spolkový soud, který též vykládá ústavu. V souvislosti s tím jsou přesně vymezeny oblasti, na které se vztahuje jurisdikce federální a jurisdikce jednotlivých kantonů. Soudní moc rozhoduje o tom, jak bude federalismus fungovat v praxi a tím je vtažena přímo do politického procesu.

d) Ústava

Existence kodifikované ústavy je stěžejní, neboť jsou v ní vymezeny pravomoci obou úrovní vládnutí. Vztahy mezi centrem a dílčími jednotkami musí být korigovány na základě právního rámce. Jakákoliv změna CH Ústavy se ve Švýcarsku uskutečňuje hlasováním ve Stavovské radě a prostřednictvím referend. V takovémto případě je nutné dosáhnout souhlasu většiny kantonů. Jednotlivé kantony mají právo měnit své vlastní ústavy samostatně.²¹

Multikulturalismus

Švýcarsko lze bezpochyby označit za vysoce multikulturní společnost. Pojem multikulturalismus se poprvé objevil právě zde, a to v roce 1957, pro vyjádření charakteristiky národa, který je politicky jednotný, přestože je kulturně velmi rozdílný. Charakteristickým rysem multikulturalismu je existence mnohosti, rozdílnosti a odlišnosti.

²⁰ Heywood, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 203 – 204.

Více viz Kapitola č. 3 (pozn. aut.).

²¹ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 193.

Tato rozmanitost se může týkat věku, genderu, pohlaví, jazyka, náboženství či příslušnosti ke společenské třídě, především se však multikulturalismus spojuje s rozdílností kulturní, jejímž základem je příslušnost k etniku a řeč. Pro Švýcarsko je toto více než příznačné. Na celém jeho území nalezneme mnoho rozdílných kultur v oblasti jazyka, zvyků, tradic a náboženské příslušnosti. Toto vše však země respektuje a staví na tom svou politiku.²²

Švýcaři se mezi sebou odlišují svým mateřským jazykem (němčina, italština, francouzština, rétorománština), náboženstvím (protestanti, katolíci, muslimové)²³ a místem pobytu (kantony). Příslušnost k jedné národnosti nemusí nutně znamenat ztotožnění se s jedním náboženstvím. Někteří francouzsky mluvící obyvatelé jsou protestanti, jiní katolíci. Díky této toleranci ve Švýcarsku nedochází k téměř žádným národnostním ani náboženským nepokojům. Mnoho malých kantonů je však dnes již nábožensky stejnorodých, a to především vlivem historického vývoje či administrativních změn.²⁴

Neutralita

Zásadním aspektem politického systému Švýcarska, který výrazně determinuje jeho zahraniční politiku, je švýcarská ozbrojená neutralita. Její existenci můžeme sledovat již od roku 1515, oficiálně je datována od roku 1815. Pro pochopení mnoha neintegračních procesů Švýcarska budou v následujícím textu popsány počátky neutralitního postoje země.²⁵

Neutralita sehrávala významnou roli v hospodářských a zahraničně – politických vztazích Švýcarska. Tento nestranný postoj napomáhal především ochraně před vnějším světem. Protože je země situována mezi věčně soupeřícími velmocemi – Německem a Francií, byl neutrální postoj nutností. Země preferovala neutrální jednání a nezapojovala se do konfliktů mezi svými sousedy. Svou neutralitu si Švýcarsko dokázalo uhájit i během druhé světové války, kdy jako jediná země Evropy nebylo zataženo do přímých bojů. Nestranný postoj významně přispěl také k rozvoji bankovního a finančního sektoru. Díky vzrůstající stabilitě bankovníctví po druhé světové válce proudily do země finanční

²² Heywood, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 253.

²³ Rozložení obyvatelstva dle náboženského vyznání dokládá příloha č. 4 (pozn. aut.).

²⁴ Dahl, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001, s. 171 – 172.

²⁵ [Http://www.swissworld.org/de/politik/aussenpolitik/neutralitaet_und_isolationismus/](http://www.swissworld.org/de/politik/aussenpolitik/neutralitaet_und_isolationismus/).

prostředky, které podpořily švýcarské bankovníctví. Neutralita kromě toho dokázala také sjednotit stát a obyvatele, kteří v něm žijí.²⁶

V neposlední řadě neutralita omezuje účast země v některých mezinárodních organizacích a dohodách. Odmítavý postoj zaujímá Švýcarsko především proto, že se obává ohrožení své suverenity a svobodného rozhodování země. Dlouhodobé odmítání členství v mezinárodních organizacích bylo ovlivněno uvažováním občanů. Převážná část obyvatel je nyní rozhodnuta pevně stát za tímto tradičním prvkem švýcarské politiky.²⁷

Kantonalismus

Švýcarsko se skládá z 20 kantonů²⁸ (Aargau, Bern, Freiburg, Genf, Glarus, Jura, Graubünden, Luzern, Neuenburg, Schwyz, Schaffhausen, Solothurn, St. Gallen, Tessin, Thurgau, Uri, Waadt, Wallis, Zug, Zürich) a 6 polokantonů (Appenzell – Innerrhoden, Appenzell – Ausserrhoden, Baselstadt, Baselland, Obwalden a Nidwalden), které si zachovávají velkou míru autonomie.²⁹

Pro švýcarské kantony je typické především rozmanité jazykové složení jejich obyvatelstva. Dle čl. 4 CH Ústavy jsou úředními jazyky Švýcarska němčina, francouzština, italská a rétorománština.³⁰ Na jihozápadě a západě se nacházejí francouzsky mluvící kantony, na jihu je italsky mluvící kanton Tessin, kde italsky hovoří více než 83 % obyvatel. Ve východně umístěném kantonu Graubünden hovoří 68 % obyvatel německy, 10 % italsky a 14,5 % rétorománsky. Kantony umístěné ve středu země a severní kantony jsou převážně německy hovořící.³¹

Jako orgány konfederace mají všechny kantony stejná práva a povinnosti. Kantony mají svou vlastní ústavu a specifickou vládní strukturu, kterou se odlišují od Spolku. Disponují též zákonodárnými a výkonnými pravomocemi, které vychází ze samotné

²⁶ [Http://www.css.ethz.ch/publications/pdfs/CSS-Analysen-20.pdf](http://www.css.ethz.ch/publications/pdfs/CSS-Analysen-20.pdf).

²⁷ [Http://www.swissworld.org/de/politik/aussenpolitik/neutralitaet_und_isolationismus/](http://www.swissworld.org/de/politik/aussenpolitik/neutralitaet_und_isolationismus/).

Více viz Kapitola č. 9 (pozn. aut.).

²⁸ Překlad originálních názvů kantonů do ČJ je obtížný, u některých kantonů ani neexistuje (pozn. aut.).

²⁹ Linder, W.: Das politische System der Schweiz. In: Ismayr, W.: *Die politischen Systeme Westeuropas*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2009, s. 594.

Švýcarské kantony a jejich hlavní města zobrazuje příloha č. 1 (pozn. aut.).

³⁰ Tit. č. 1, čl. 4, odst. 1 CH Ústavy.

Geografické rozložení obyvatelstva dle používaného úředního jazyku dokládá příloha č. 3 (pozn. aut.).

³¹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 248.

existence kantonů. Podstatné je, že Spolek má jen pravomoci, které jsou mu určeny ústavou. Tzv. zbytkové pravomoci, ty které nejsou výlučně jmenovány v ústavě, mohou kantony vykonávat samostatně. Přestože například zahraniční politika je spravována výhradně prostřednictvím Spolku, mohou se kantony podílet na uzavírání mezinárodních smluv v této oblasti. Jejich rozhodnutí však nesmí být v rozporu se zájmy Spolku nebo ostatních kantonů. Přímá demokracie má v rámci kantonů silnější kořeny než na spolkové úrovni a je i častěji aplikována.³²

Již zmíněný švýcarský federalismus je postaven především na soudržnosti a spolupráci kantonů. Kantony mají duální charakter. Zaprvé jako dílčí federální jednotky země vytvářejí samotnou federální povahu země. Zároveň jsou autonomními a nehomogenními jednotkami.³³ Kantony Švýcarské konfederace lze definovat pomocí následujících vlastností:

- švýcarské kantony jsou suverénní jednotky, jejichž suverenita je dána územím, obyvatelstvem a autoritou,
- kantony jsou v některých oblastech kontrolovány ze strany spolkových institucí,
- v problémech, při kterých je nutná spolupráce, se kantony a Spolek respektují a vzájemně spolupracují (kooperativní federalismus),
- ve Švýcarské Ústavě je vymezen rozsah kompetencí Spolku a kantonů.³⁴

Ochrana jazykových práv menšin

Jednou z možných cest ochrany jazykových práv menšin je systém decentralizace.³⁵ Ve Švýcarsku se tento typ rozhodování prosazuje v mnoha oblastech. Decentralizovaný systém rozhodování lze demonstrovat na příkladu kantonů Freiburg a Graubünden. V kantonu Graubünden se klade velký důraz na ochranu menšinového rétorománského jazyka. Přestože je rétorománština jedním z úředních jazyků kantonu (spolu s němčinou, francouzštinou a italštinou) a od roku 1999 jedním ze čtyř úředních jazyků Švýcarské konfederace, hovoří jí pouze 0,8 % obyvatel kantonu Graubünden. Z tohoto důvodu je zde

³² Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 248.

³³ Church, C. H.: *The Politics and Government of Switzerland*. New York: Palgrave Macmillan, 2004, s. 93.

³⁴ Tamtéž, s. 155 – 158.

³⁵ Význam slova decentralizace znamená přesun funkcí a kompetencí na nižší rozhodovací orgány nebo na menší organizační jednotky (pozn. aut.).

nařízeno studium rétorománského jazyka na všech školách. Je to jeden z mála příkladů, kdy se většina učí jazyk menšiny.³⁶

V kantonu Freiburg žije německy a francouzsky mluvící obyvatelstvo. O jazyku základního vzdělávání rozhoduje konkrétní obec, naproti tomu vyšší vzdělávání je plně v pravomoci kantonu. Vyšší vzdělávání zde probíhá v německém i francouzském jazyce. Kantony mohou také jazykovým menšinám nabídnout autonomii v oblasti kultury. V rámci ochrany jazykových práv menšin je ve Švýcarsku uplatňován princip jazykové čistoty teritoria. Dle uvedeného principu je na území daného teritoria chráněn pouze jazyk, který tam původně historicky přísluší. Tento princip teritoriality je dle T. Fleiner – Gelstera nezbytný, neboť umožňuje ochranu jazykových menšin před vymřením a napomáhá řešení náboženských i kulturních konfliktů. Obecně lze konstatovat, že decentralizace kultury, školství a přenesení pravomoci rozhodování na místní autority dovoluje kantonálním i federálním vládám podporovat menšiny a snažit se je v rámci Spolku více začlenit.³⁷

Přímá a polopřímá demokracie

V rámci horizontálního členění se ve Švýcarsku uplatňují dva nástroje přímé demokracie – referendum a lidová iniciativa.³⁸ Tyto instituty výrazně formují politický systém země a prosazují se jak na území celého Spolku, tak v jednotlivých kantonech. Voliči mají možnost rozhodovat o obecných a společenských tématech, a tím se fakticky podílet na fungování státu. Používání referend a iniciativ je ve Švýcarsku velmi časté a vychází z politické kultury země.³⁹ Velkou roli zde hraje tradice, tedy historicky ukotvený zvyk uvedený způsob při rozhodování aplikovat.⁴⁰

³⁶ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 199.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ V rámci vertikálního členění se ve Švýcarsku jako nástroje přímé demokracie uplatňují federální, kantonální a místní referenda (pozn. aut.).

³⁹ Mezi referenda, která byla ve Švýcarsku úspěšně schválena, patří např. fakultativní referendum o přijetí Bilaterálních dohod z roku 2000 (přijato 67,2 % hlasy), dále fakultativní referendum o volném pohybu osob v rámci Švýcarska a států EU z roku 2009 (přijato 59,6 % hlasy). V témže roce byla nejvíce diskutovaná lidová iniciativa, týkající se zákazu stavby minaretů, která byla přijata 57,5 % hlasy. 11. března 2012 voliči schválili 87 % hlasy obligatorní referendum, týkající se regulace hazardu ve prospěch veřejně prospěšných účelů. Od roku 1848 do března roku 2012 proběhlo na území Švýcarska celkem 213 obligatorních referend (z toho 159 přijato) a 168 fakultativních referend, přičemž přijato bylo 93 z nich (http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/eidg_volksinitiativen.html).

⁴⁰ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 47 – 49.

Mezi referendem a iniciativou je základní rozdíl v tom, kdo určuje jejich obsah. V referendu jsou voliči dotazováni na svůj názor, týkající se veřejné politiky. Otázka referenda je formulována „shora“ vládou a parlamentem a občané nemají přímý vliv na její formulaci. Pomocí referenda musí být ve Švýcarsku schválena např. každá změna ústavy. V rámci iniciativy se občané podílí na formulaci daného textu a je jim tak umožněna přímá aktivita. Na kantonální úrovni mohou občané prostřednictvím iniciativy předkládat návrhy zákonů, na spolkové úrovni mají právo požadovat změnu ústavy.⁴¹

Referendum usměrňuje moc vlády tím, že zaručuje její povinnost konat v souladu s veřejným míněním. Dále dochází k posílení legitimacy, jelikož široká veřejnost má možnost vyjádřit se k aktuálním problémům. Jsou též vytvořeny dobré podmínky pro politickou participaci, což přispívá k lepší informovanosti a vzdělanosti voličů. Referenda jsou důležitým nástrojem ke zjištění veřejného mínění, a to ve věcech, na které se nedostane při volbách. Na politických rozhodnutích mají právo se podílet i občané, kteří mají nejnižší vzdělání, minimum zkušeností a jsou lehce zmanipulovatelní. Toto je v souvislosti s používáním referend považováno za největší nevýhodu. Díky referendu mohou politici rozhodovat o tom, které otázky se budou v politice řešit a které nikoliv. Do jisté míry jim referenda také umožňují vyhýbat se odpovědnosti za svá rozhodnutí. Referenda mohou zjednodušovat a přetvářet problémy, jelikož se omezují pouze na otázky a odpovědi typu ano – ne.⁴²

a) Obligatorní (ústavní) referendum

Obligatorní referendum (*Obligatorisches Referendum*) je povinné a je vyžadováno při jakékoli revizi ústavy. Ta je platná, pokud se pro přijetí vyjádří většina voličů a většina kantonů. Od roku 1921 musí být ústavním referendem povinně schvalovány také státní smlouvy zakotvující vstup země do mezinárodních organizací. V rámci obligatorního referenda bývá odmítnuto jen malé procento návrhů, může se však jednat o závažné záležitosti. V roce 1992 byl takto odmítnut vstup Švýcarska do Evropského společenství a v roce 2001 vstup země do EU.⁴³

⁴¹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 240.

⁴² Heywood, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 292.

⁴³ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 40 – 41.

b) Fakultativní referendum

Fakultativní referendum (*Fakultatives Referendum*) se používá ke schvalování běžných federálních a kantonálních zákonů a je vyhlašováno dle potřeby. Fakultativní referendum slouží také jako negativní instrument, kdy dle čl. 141 CH Ústavy umožňuje 50 tisícům voličů nebo osmi kantonům vyjádřit nesouhlas s právě vydaným zákonem.⁴⁴ Požadovaný počet podpisů nutných pro vyjádření nesouhlasu je stanoven na relativně nízký počet 50 tisíc, což odpovídá asi 1,1 % oprávněných voličů, přičemž podpisy musí být shromážděny do sta dnů od vydání rozhodnutí. Splnění těchto požadavků znamená oficiální vyjádření odmítavého stanoviska. Spolkové shromáždění⁴⁵ má poté lhůtu jednoho roku na to, aby sporný zákon předložilo lidu k hlasování. Zákon je schválen či odmítnut absolutní většinou všech hlasujících.⁴⁶

c) Institut lidové iniciativy

Prostřednictvím lidové iniciativy mohou občané podat návrh na vypsání referenda na federální úrovni, pomocí kterého mohou vyžadovat částečnou či úplnou revizi ústavy – úplnou revizi v případě, že se pod návrh podepíše 100 tisíc voličů. U změny běžných zákonů může být referendum vypsáno již na základě podpory 30 tisíc voličů nebo iniciativního návrhu 8 z 26 kantonů. Na počátku procesu stojí tzv. iniciační výbor, který danou iniciativu připravuje. Jeho prvotní návrh je předán kantonálními vládám⁴⁷ k posouzení. Pokud k návrhu kantonální vláda nemá žádné výhrady, musí iniciační výbor během 18 měsíců shromáždit 100 tisíc voličů, kteří iniciativu podpoří. Posledním, avšak nejdůležitějším článkem procesu je Spolkové shromáždění, které má povinnost danou iniciativu nejpozději do tří let projednat.⁴⁸

Od roku 1848 do března 2012 bylo podáno přibližně 178 iniciativ, přičemž pouhých 19 v lidovém hlasování uspělo. Tato statistika dokládá konzervativní myšlení Švýcarů a vyplývá z ní, že inovace se v tomto prostředí velmi obtížně prosazují. Iniciativy mohou však být důležitým ukazatelem pro vládní rozhodnutí.⁴⁹

⁴⁴ Tit. č. 4, kap. č. 1, čl. 141, odst. 1 CH Ústavy.

⁴⁵ Spolkové shromáždění představuje zákonodárnou moc Švýcarska. Jedná se o dvoukomorový parlament, který je tvořen Národní a Stavovskou radou (pozn. aut.).

⁴⁶ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 243.

⁴⁷ Kantonální vlády jsou nejvyšší výkonné orgány na kantonální úrovni (pozn. aut.).

⁴⁸ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 242.

⁴⁹ http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/eidg__volksinitiativen.html.

Polopřímá demokracie

Švýcarsko bývá často označováno také jako „polopřímá demokracie“, a to především proto, že přímá demokracie není uplatňována vždy a lid nerozhoduje ve všech oblastech. Termínem „polopřímé demokracie“ lze definovat společné působení parlamentu, vlády a lidu. Instituty přímé demokracie zde nenahrazují model zastupitelské demokracie, nýbrž pouze doplňují parlamentní rozhodnutí. Vláda a parlament zohledňují veřejné mínění častěji, než je tomu v zastupitelských systémech. Nástroje polopřímé demokracie posilují postavení občanské společnosti proti státnímu aparátu a pomáhají udržet federální charakter státu. Díky nim je národnostním a náboženským menšinám umožněno podílet se na politických rozhodnutích a všechna společensky významná témata jsou veřejně diskutována. Na druhé straně kritici přímé demokracie nesouhlasí především s navrhováním zákonů samotnými občany. Občané podle nich nedisponují kompetencemi činit tato rozhodnutí a podléhají často manipulaci a propagandě. Navzdory tvrzení kritiků lze švýcarský model označit za úspěšný, moderní a neustále se vyvíjející. Uplatňování přímé a polopřímé demokracie zaručuje Švýcarsku neustálou interakci mezi politickými aktéry a veřejností.⁵⁰

⁵⁰ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 244 – 245.

3 Zákonodárná moc

Zákonodárnou moc Švýcarska představuje dvoukomorový parlament, Spolkové shromáždění (*Vereinigte Bundesversammlung*), které je tvořeno Národní radou (*Nationalrat*) a Stavovskou radou (*Ständerat*). Čl. 148 CH Ústavy definuje Spolkové shromáždění jako úřad s nejvyšší mocí Spolku.⁵¹ Švýcarsko je označováno jako tzv. vláda konventu, což bude demonstrováno v dalším textu.

Švýcarsko je příkladem tzv. vyváženého (symetrického) bikameralismu, kdy obě komory parlamentu jsou navzájem rovnocenné. Tato symetričnost se projevuje ve dvou hlavních aspektech. Obě komory mají totožné kompetence, což se dá sledovat především v rámci legislativního procesu. Při schvalování právních aktů musí každý návrh zákona získat podporu v obou komorách. Druhým významným projevem je skutečnost, že obě komory parlamentu mají stejně dlouhá funkční období.⁵²

V pluralitní společnosti Švýcarska je nutné, aby měly všechny složky federace zabezpečenou reprezentaci svých zájmů. To je ve Švýcarsku zajištěno tak, že při volbách do horní komory parlamentu, Stavovské rady, je zohledněno kantonální uspořádání země. Každý kanton sám rozhoduje o tom, podle jakého volebního systému bude vybrán jeho zástupce. Na tvorbě moci se mohou podílet všechny jazykové, náboženské a etnické skupiny.⁵³

3.1 Spolkové shromáždění

Prioritní funkcí Spolkového shromáždění je právo navrhopvat a schvalovat zákony, vyhlášky a ústavní změny bez účasti vlády, tzv. *Gesetzgebungsfunktion*. Dle čl. 164 CH Ústavy musí všechna důležitá opatření, která vymezují závazná pravidla chování, být vydána formou spolkového zákona. Jedná se např. o ustanovení, týkající se výkonu

⁵¹ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 148, odst. 1 CH Ústavy.

⁵² Heywood, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 397.

⁵³ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 249.

lidských práv, omezení ústavních práv, vymezení práv a povinností občanů a povinností Spolku.⁵⁴

Spolkové shromáždění je legislativní orgán, který rozhoduje o zásadních záležitostech státu, s výjimkou referend a lidové iniciativy, které jsou čistě v kompetenci jednotlivých kantonů. Volí členy Spolkové rady, Spolkového kancléře, soudce Spolkového soudu⁵⁵ a vykonává dozor nad jejich činnostmi. Stanovuje předběžný rozpočet země a rozhoduje o vládních výdajích. Parlament dále schvaluje mezinárodní smlouvy a dohody, s výjimkou těch, jejichž uzavírání je na základě zákona svěřeno do kompetencí Spolkové rady. Významnou měrou se podílí na tvorbě zahraniční politiky a dohlíží na udržování vztahů se zahraničím. V jeho kompetencích je rovněž právo udělovat amnestie.⁵⁶

Spolkové shromáždění je organizačně rozděleno do jednotlivých frakcí. Frakce slučují příslušníky podobných či příbuzných stran, ale nejsou vždy identické s politickými stranami. K založení frakce v rámci Národní rady je nutná účast minimálně pěti členů, v rámci Stavovské rady je tento počet stanoven na tři členy. Jednotlivé frakce vybírají zástupce do stálých výborů⁵⁷ a podílí se na přípravě podkladů pro Národní a Stavovskou radu.⁵⁸

Obě komory parlamentu volí ze svých řad prezidenty, společně s prvními viceprezidenty a druhými viceprezidenty.⁵⁹ Jejich funkční období je jeden rok, přičemž opětovné zvolení je nepřipustné.⁶⁰ Prezidenti komor koordinují jednání Národní a Stavovské rady, stanovují harmonogram a program jednotlivých zasedání a reprezentují radu navenek. Prezident Národní rady je nejvýše postavenou osobou celé země.⁶¹

Obě komory parlamentu jsou navzájem rovnocenné a v mnoha záležitostech se radí a usnášejí odděleně. Společně zasedají pouze při volbě a jmenování členů Spolkové rady, Spolkového kancléře, soudců Spolkového soudu a při projednávání konfliktů mezi nejvyššími spolkovými úřady. Společnému zasedání obou komor předsedá prezident

⁵⁴ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 164, odst. 1 CH Ústavy.

⁵⁵ Spolková rada je nejvyšší výkonný orgán Švýcarska, Spolkový kancléř předsedá Úřadu spolkového kancléře, který je ústředním orgánem státní správy. Plní úkoly spojené s odborným, organizačním, technickým zabezpečením činnosti vlády a lze ho připodobnit k Úřadu vlády ČR. Spolkový soud je nejvyšší soudní instance Švýcarska (pozn. aut.).

⁵⁶ Moeckli, S.: *Das politische System der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: KLV Kaufmännischer Lehrmittelverlag, 2008, s. 57 – 58.

⁵⁷ Bude vysvětleno níže (pozn. aut.).

⁵⁸ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/bundesversammlung/fraktionen/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/bundesversammlung/fraktionen/Seiten/default.aspx).

⁵⁹ Funkci prezidenta Národní a Stavovské rady bychom mohli připodobnit k funkci předsedy PS PČR a Senátu ČR. Funkce 1. a 2. viceprezidenta je obdobou funkce 1. a 2. místopředsedy PS PČR a Senátu ČR (pozn. aut.).

⁶⁰ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 152, odst. 1 CH Ústavy.

⁶¹ [Http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/legislative_parlament/](http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/legislative_parlament/).

Národní rady. Spolkové shromáždění není stálým orgánem. Obě komory parlamentu se během roku scházejí na čtyřech řádných zasedáních (jarní, letní, podzimní a zimní), která se konají v budově Spolkového shromáždění v Bernu a trvají vždy po dobu tří týdnů. Může být vyhlášeno tzv. mimořádné zasedání (*Sondersession*), na kterém se projednávají dodatečné záležitosti. Mimořádné zasedání může být svoláno pouze na základě žádosti Spolkové rady.⁶² Dle čl. 158 CH Ústavy jsou zasedání obou komor parlamentu veřejně přístupná, přičemž zákon může stanovit výjimky.⁶³

Čl. 159 CH Ústavy stanovuje potřebný počet hlasů nutných pro přijetí návrhu (jak zákona, tak i ostatních návrhů). Obě komory parlamentu jsou usnášeníschopné, pokud je přítomna většina jejich členů (relativní – poměrná většina). Pro přijetí návrhu je zapotřebí, aby se pro návrh vyjádřila nadpoloviční většina hlasujících (absolutní většina). Při rozhodování v určitých záležitostech je nutný souhlas většiny všech členů komory. Jedná se o tyto případy:

- přijetí nového spolkového zákona,
- vytváření rezerv, které se týkají dotací, stejně jako prostředků na úhradu nově vzniklých nevratných výdajů ve výši více než 20 mil. švýcarských franků, anebo nově vzniklých vratných výdajů ve výši více než 2 mil. švýcarských franků,
- rozhodování o navýšení výdajů v případě mimořádných finančních problémů země.⁶⁴

Pracovní náplní členů Spolkového shromáždění není pouze hlasovat o vládních předlohách zákonů, nýbrž také právo samostatně implementovat určitý návrh. Realizovat návrhy může člen parlamentu prostřednictvím několika parlamentních prostředků. Jedná se např. o:

- parlamentní iniciativu – prostřednictvím tohoto nástroje je každý člen parlamentu oprávněn podat parlamentní návrh. Tento návrh se může týkat změny CH Ústavy či změny spolkových zákonů,
- interpelaci – pomocí interpelace směřuje poslanec svůj dotaz na Spolkovou radu, přičemž dotazy se vztahují k důležitým záležitostem Spolku (vnitřní a vnější

⁶² [Http://www.parlament.ch/d/sessionen/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/sessionen/Seiten/default.aspx).

⁶³ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 158, odst. 1 CH Ústavy.

⁶⁴ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 159, odst. 3 CH Ústavy.

politické záležitosti, zahraniční politika) a poslanec má právo obdržet od Spolkové rady ústní nebo písemnou odpověď,⁶⁵

- jednoduchý dotaz – tento nástroj má obdobnou náplň jako interpelace, pouze s tím rozdílem, že odpověď od Spolkové rady musí být poslanci předána do příštího zasedání a v písemné podobě,
- postulát – člen Národní či Stavovské rady má právo od Spolkové rady požadovat, aby přezkoumala předlohu zákona a vydala k této záležitosti usnesení (postulát) či doporučila učinit opatření. Pokud iniciátoři s postulátem souhlasí, je Spolková rada povinna výsledek přezkoumání předložit.⁶⁶

Členové Národní a Stavovské rady nejsou politici z povolání, nýbrž funkci poslanců vykonávají jako svou vedlejší (pracovní) činnost. Kromě toho mají své řádné zaměstnání. Na základě vykonávání čestného úřadu náleží členům parlamentu náhrada ušlé mzdy. Tento systém představuje pro švýcarský lid mnoho výhod – např. politici znají potřeby občanů z vlastní praxe a mohou díky tomu lépe reprezentovat jejich názory a postoje. Na druhé straně se však uvedený systém stává předmětem řady spekulací. Je zpochybňován především kvůli skutečnosti, že zvolení poslanci nejsou specialisty na zákonodárství a mohou se potýkat s určitými obtížemi při řešení svěřených záležitostí. Výkon funkce člena Národní a Stavovské rady je dobrovolnou činností a poslanci přitom nejsou vázáni nařízeními, nýbrž jednájí podle vlastního svědomí.⁶⁷

3.1.1 Národní rada

Národní rada představuje dolní komoru parlamentu a tvoří ji 200 poslanců, kteří jsou voleni poměrným volebním systémem na funkční období čtyř let. Jednotlivé kantony mají přidělen určitý počet mandátů, který je odvozen od podílu kantonální populace na celkovém počtu obyvatelstva země.⁶⁸

V rámci Národní rady je ustanoveno 11 stálých výborů (*ständigen Kommissionen*), přičemž 9 je výborů legislativních (*Legislativkommissionen*) a 2 jsou výbory kontrolní

⁶⁵ Moeckli, S.: *Das politische System der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: KLV Kaufmännischer Lehrmittelverlag, 2008, s. 61 – 62.

⁶⁶ [Http://www.parlament.ch/d/wissen/taetigkeiten/parlinstrvorstoesse/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/wissen/taetigkeiten/parlinstrvorstoesse/Seiten/default.aspx).

⁶⁷ Linder, W.: *Das politische System der Schweiz*. In: Ismayr, W.: *Die politischen Systeme Westeuropas*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2009, s. 574.

⁶⁸ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 149, odst. 1 a 2 CH Ústavy.

(*Aufsichtskommissionen*). Každý výbor má 25 členů. Příkladem legislativního výboru je např. Výbor pro vědu, Výbor pro zahraniční politiku, Výbor pro životní prostředí, Výbor pro vzdělávání a kulturu či Výbor pro veřejnou zdravotnickou péči. Kontrolním výborem je např. Výbor pro finanční kontrolu. Výbory společně zasedají 3 – 4 krát za čtvrtletí. Mohou být ustanoveny také speciální výbory, jako např. Justiční výbor či Výbor pro udělování milostí.⁶⁹

Funkci prezidenta Národní rady pro období 2011/2012 vykonává Hansjörg Walter zastupující kanton Thurgau, první viceprezidentkou je Maya Graf z kantonu Baselland a druhým viceprezidentem je Ruedi Lustenberger, který zastupuje kanton Luzern.⁷⁰

3.1.2 Stavovská rada

Stavovská rada je horní komorou Parlamentu a tvoří ji 46 poslanců volených podle kantonálního volebního práva. Stavovská rada je reprezentantem federativní struktury. Každý kanton, bez ohledu na počet obyvatel, je v radě zastoupen dvěma zástupci. Zbývajících šest polokantonů má ve Stavovské radě po jednom zástupci. Proto je počet poslanců stanoven na 46.⁷¹

Každý kanton sám rozhoduje, podle jakého volebního systému bude vybrán jeho zástupce. Pro volby do Stavovské rady se ve většině kantonů používá většinový volební systém relativní většiny. Funkční období poslanců jsou čtyři roky. Stavovská rada disponuje 11 stálými výbory, přičemž 9 je výborů legislativních a 2 jsou výbory kontrolní. Každý výbor má 13 členů.⁷²

Funkci prezidenta Stavovské rady pro období 2011/2012 vykonává Hans Altherr, který zastupuje kanton Appenzell – Ausserrhoden. Prvním viceprezidentem je Filippo Lombardi z kantonu Tessin a druhým viceprezidentem je Hannes Germann zastupující kanton Schaffhausen.⁷³

⁶⁹ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/kommissionen/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/kommissionen/Seiten/default.aspx).

⁷⁰ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/Seiten/default.aspx).

⁷¹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 239 – 240.

⁷² [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/kommissionen/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/kommissionen/Seiten/default.aspx).

⁷³ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/praesidenten/praesidenten-aktuell/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/praesidenten/praesidenten-aktuell/Seiten/default.aspx).

3.2 Legislativní proces

Legislativní proces začíná zpravidla iniciováním zákona. Impuls k legislativnímu procesu (vytvoření nového zákona, zrušení či změna platného zákona) může dát jak vláda (*Bundesrat*), tak parlament (*Bundesversammlung*), který pověří vládu, aby se věnovala určité problematice a připravila legislativní návrh. Prostřednictvím nástroje parlamentní iniciativy může parlament vypracovat návrh zákona samostatně. V případě ústavních změn může iniciativa vycházet také z lidu. Spolková rada uloží příslušnému odboru spolkové správy, aby vypracoval předběžný návrh. V předparlamentní fázi probíhá tzv. slyšení (*Vernehmlassungsverfahren*).⁷⁴ Dle čl. 147 CH Ústavy se k vypracované předloze návrhu zákona vyjadřují kantony, politické strany a zástupci zájmových skupin, kterých se připravovaný zákon bude bezprostředně týkat. Na základě jejich připomínek je poté návrh upraven. V důležitých otázkách se často provádí průzkum veřejného mínění jako důkaz hledání společného konsensu.⁷⁵

Pokud s vypracovaným návrhem zájmové skupiny nesouhlasí, mohou uplatnit svůj vliv a požadovat fakultativní referendum. V tomto případě vláda často přistupuje na kompromisní formulování předlohy za účelem vyvarovat se referenda.⁷⁶

Každý návrh zákona musí získat podporu v obou komorách parlamentu, tedy v Národní i Stavovské radě. Prvotním bodem legislativní fáze je čtení návrhu zákona v Národní radě, který je poté přiřazen dle problematiky jednomu z 12 stálých parlamentních výborů. Pokud se usnesení obou komor parlamentu k návrhu zákona liší, je návrh v každé komoře třikrát projednáván. Jestliže ani poté nezaujmu komory stejný postoj, je sestavena tzv. Koordinační konference. Koordinační konference se skládá ze 13 členů Národní rady a ze 13 členů Stavovské rady a má sjednotit stanoviska obou komor. Koordinační konference připraví kompromisní návrh, o kterém obě komory samostatně hlasují. V případě, že se členové konference neshodnou na společném znění návrhu, nebo Národní a Stavovská rada návrh opětovně neschválí, je definitivně odmítnut.⁷⁷

⁷⁴ Moeckli, S.: *Das politische System der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: KLV Kaufmännischer Lehrmittelverlag, 2008, s. 94 – 95.

⁷⁵ Tit. č. 5, kap. č. 1, čl. 147, odst. 1 CH Ústavy.

⁷⁶ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 246.

⁷⁷ Tamtéž, s. 240.

Při schvalování ústavních změn či státních smluv následuje po parlamentní fázi obligatorní referendum.⁷⁸ Spolkové zákony mohou být podrobeny fakultativnímu referendu.⁷⁹

Dle čl. 164 CH Ústavy musí být všechna důležitá právní ustanovení vyhlášena ve formě spolkového zákona. Jedná se především o ustanovení týkající se:

- výkonu politických práv,
- omezení ústavních práv,
- práv a povinností občanů,
- povinností Spolku,
- organizace a postupu jednání spolkových orgánů,
- změny povinností kantonů při provádění spolkových práv.⁸⁰

⁷⁸ Tit. č. 4, kap. č. 2, čl. 140, odst. 1 a 2 CH Ústavy.

⁷⁹ Tit. č. 4, kap. č. 2, čl. 141, odst. 1 CH Ústavy.

⁸⁰ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 164, odst. 1 CH Ústavy.

4 Výkonná moc

Nejvyšším výkonným orgánem Švýcarské konfederace je Spolková rada (*Schweizerischer Bundesrat*).⁸¹

4.1 Spolková rada

Spolková rada je ustanovena od roku 1848 a je *de facto*⁸² švýcarskou vládou. Spolková rada je volena Spolkovým shromážděním a skládá se ze sedmi členů – spolkových ministrů. Její funkční období je čtyřleté, s možností jednoho opětovného zvolení.⁸³ Do Spolkové rady může být zvolen občan Švýcarska, který je volitelný do Národní rady, tj. musí být starší 18 let. Zároveň platí, že členové Spolkové rady nemohou být současně členy Spolkového shromáždění. O volbě každého ministra se hlasuje samostatně a pro jeho zvolení je nutná absolutní většina hlasů.⁸⁴

Každý spolkový ministr spravuje jeden ze sedmi vládních úřadů, tzv. departmentů (ministerstev), které jsou dále členěny na dílčí úřady, instituce a orgány podle oblastí, kterými se zabývají. Jsou to následující:

- Ministerstvo financí (*Eidgenössisches Finanzdepartement – EFD*) – Eveline Widmer – Schlumpf,
- Ministerstvo zahraničních věcí (*Eidgenössisches Departement für auswärtige Angelegenheiten – EDA*) – Didier Burkhalter,
- Ministerstvo vnitra (*Eidgenössisches Departement des Innern – EDI*) – Alain Berset,
- Ministerstvo justice a policie (*Eidgenössisches Justiz – und Polizeidepartement – EJPD*) – Simonetta Sommaruga,

⁸¹ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 174, odst. 1 CH Ústavy.

⁸² Vláda *de facto* představuje vrcholný orgán výkonné moci, řídí činnost ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy a odpovídá za úroveň jí schvalovaných návrhů zákonů a nařízení vlády (pozn. aut.).

⁸³ Moeckli, S.: *Das politische System der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: KLV Kaufmännischer Lehrmittelverlag, 2008, s. 63.

⁸⁴ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 175, odst. 2 a 3 CH Ústavy.

- Ministerstvo obrany, ochrany obyvatelstva a sportu (*Eidgenössisches Departement für Verteidigung, Bevölkerungsschutz und Sport – VBS*) – Ueli Maurer,
- Ministerstvo hospodářství, (*Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement – EVD*) – Johann Schneider – Ammann,
- Ministerstvo životního prostředí, dopravy, energetiky a spojů (*Eidgenössisches Departement für Umwelt, Verkehr, Energie und Kommunikation – UVEK*) – Doris Leuthard.⁸⁵

Dle čl. 177 CH Ústavy rozhoduje Spolková rada jako kolegiální orgán.⁸⁶ Spolková rada je založena na principu kolegiality, podle něhož by veškeré záležitosti měla projednávat společně. O každém svém záměru jsou ministři povinni se radit s ostatními a společně mají dospět ke kompromisu. Při realizaci jakéhokoli záměru musí proběhnout hlasování a uskutečnění je možné pouze tehdy, shodne-li se na něm většina ministrů.⁸⁷

Spolková rada je ve své činnosti odpovědná Spolkovému shromáždění a je povinna předkládat mu veškeré záležitosti, které podléhají projednání a následnému schválení v parlamentu. Ve Švýcarsku není demise vlády častá. V případě, že parlament nesouhlasí s její politikou, se vláda snaží jeho požadavkům a návrhům přizpůsobit.⁸⁸

Na základě čl. 184 CH Ústavy reprezentuje Spolková rada zemi v zahraničí, podepisuje a ratifikuje mezinárodní smlouvy a dohody a předkládá je Spolkovému shromáždění ke schválení.⁸⁹

Spolková rada vykonává rozhodnutí Spolkového shromáždění, vypracovává návrhy na změny zákonů Spolkové ústavy, přijímá nové právní předpisy a zodpovídá za dodržování federálních zákonů a rozsudků vydaných Spolkovým soudem. Dále stanovuje klíčové cíle veřejné politiky a definuje prostředky k jejich dosažení. Je povinna průběžně informovat veřejnost o svých záměrech, rozhodnutích a opatřeních, které přijala.⁹⁰

Dle čl. 185 CH Ústavy Spolková rada přijímá opatření, které vedou k zachování neutrality, nezávislosti a vnitřní i vnější bezpečnosti země.⁹¹

⁸⁵ http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/departemente/?type=target%3D_sel%C3%90%C2%B9.

⁸⁶ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 177, odst. 1 CH Ústavy.

⁸⁷ Moeckli, S.: *Das politische System der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: KLV Kaufmännischer Lehrmittelverlag, 2008, s. 67.

⁸⁸ Klokočka, V.: *Ústavní zřízení evropských států*. Praha: Linde, 1996, s. 156.

⁸⁹ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 184, odst. 1 a 2 CH Ústavy.

⁹⁰ <http://www.ch.ch/behoerden/00215/00329/00350/index.html?lang=de&unterseite=yes>.

⁹¹ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 185, odst. 1 CH Ústavy.

Sestavování vlády

Z hlediska švýcarské heterogenity je velice důležité zastoupení všech kantonů a všech jazykových menšin ve vládě. Tato dvě pravidla jsou z hlediska sestavování vlády ve Švýcarsku jediná kodifikovaná a musí být bez výjimky dodržována. Výhodou je, že nedochází k zohledňování určité části země a právo podílet se na vedení země mají všechny kantony. V rámci kantonálního kritéria mají vždy zajištěnou účast ve vládě tři největší kantony země – Curych, Basilej a Waadt. Co se týká zastoupení jazykových menšin, bývá dodržováno, že minimálně dva ministři musí reprezentovat jazykové menšiny. Důraz je kladen také na zachování náboženské vyváženosti mezi ministry.⁹²

Nejvíce mandátů ve vládě náleží dle proporčního pravidla německy mluvícím Švýcarům, kteří tvoří 63,7 % obyvatelstva, francouzsky hovořící skupina (20,4 % obyvatelstva) disponuje dvěma mandáty, naproti tomu nejmenší zastoupení v radě mají italští Švýcaři (6,5 % obyvatelstva), kteří mají nárok na jeden mandát. Rétorománským jazykem hovoří pouze 0,5 % obyvatelstva.⁹³ Za nepsaná ustanovení při sestavování vlády se dají považovat pohlaví a politická příslušnost. Ve vládě by nemělo být zastoupeno pouze jedno pohlaví a nejdůležitější politické strany země by měly být zastoupeny v poměru dle jejich síly.⁹⁴

Od roku 1959 jsou ministerské posty rozdělovány dle politické příslušnosti na základě pravidla, tzv. magické formule (*Zauberformel*).⁹⁵

Pravidlo „*Zauberformel*“ není ustanoveno v CH Ústavě, a je proto považováno za neformální, nicméně je velmi důležitým nástrojem Švýcarska. Pravidlo vzniklo na základě tiché dohody mezi politickými stranami. Již od samotného zavedení bylo kritizováno, a to především proto, že zohledňuje pouze čtyři vybrané politické strany, které jsou v parlamentu nejvíce zastoupeny. Sedmičlenná Spolková rada byla sestavována dle poměru 2:2:2:1.⁹⁶ Složení Spolkové rady v této podobě trvalo až do roku 2003 a bylo následující – dva mandáty náležely Svobodomyšlné demokratické straně (FDP),⁹⁷

⁹² Kubát, M.: Politické režimy – formy vlády. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 197.

⁹³ Jazykové složení švýcarského obyvatelstva dokládá příloha č. 2 (pozn. aut.).

⁹⁴ [Http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/index.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/index.html).

⁹⁵ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 233.

⁹⁶ [Http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/](http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/).

⁹⁷ Freisinnig – Demokratische Partei (pozn. aut.).

Sociálnědemokratické straně Švýcarska (SPS)⁹⁸ a Křesťanskodemokratické lidové straně (CVP),⁹⁹ jeden mandát obdržela Švýcarská lidová strana (SVP).¹⁰⁰

V parlamentních volbách pro období 1999 – 2003 dosáhla SVP vysokého počtu hlasů a měla nárok na druhý mandát ve vládě na úkor CVP, která stabilně vykazovala nízký podíl voličstva. Na základě volebních výsledků došlo v roce 2003 k modifikaci magické formule. SVP byla nahrazena stranou CVP, přičemž postavení SPS a FDP zůstalo stejné. Ve Spolkové radě byli tedy zastoupeni 2 zástupci stran SPS, FDP a SVP a 1 zástupce strany CVP.¹⁰¹

Úřad spolkového kancléře

V rámci Spolkové rady působí kromě ministerstev také Úřad spolkového kancléře (*Bundeskanzleiamt*).¹⁰² Jedná se o nejstarší státní instituci Švýcarska. Úřad spolkového kancléře má celkem 250 zaměstnanců. Funkci Spolkové kancléřky vykonává od roku 2008 Corina Casanova. Ústřední povinností Úřadu spolkového kancléře je podporovat Spolkovou radu při plánování a koordinaci operací na vládní úrovni, vypracovávat návrhy pracovních a podnikatelských plánů a především se podílet na přípravě a průběhu zasedání Spolkové rady. Spolková kancléřka a vicekancléři jsou povinni účastnit se všech zasedání Spolkové rady. Úřad je rozdělen do tří samostatných oborů, přičemž každý má svého předsedu – tzv. vicekancléře. Obor Informace a Komunikace, kde funkci předsedy vykonává André Simonazzi, řeší otázky lepší informovanosti obyvatelstva, podpory komunikace a krizového managementu; obor Spolkové rady, kterému předsedá Thomas Helbling, představuje oddělení pro úřední publikace; obor Vnitřních služeb, jehož prioritní náplní jsou lidské zdroje, logistika a centrální informatika, vede Hans – Rudolf Wenger.¹⁰³

⁹⁸ Sozialdemokratische Partei der Schweiz (pozn. aut.).

⁹⁹ Christlichdemokratische Volkspartei (pozn. aut.).

¹⁰⁰ Schweizerische Volkspartei (pozn. aut.).

¹⁰¹ [Http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/](http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/).

¹⁰² Úřad spolkového kancléře je obdobou Úřadu vlády ČR (pozn. aut.).

¹⁰³ [Http://www.bk.admin.ch/org/index.html?lang=de](http://www.bk.admin.ch/org/index.html?lang=de).

4.2 Spolkový prezident

Hlavou státu je švýcarský prezident, který je volen Spolkovým shromážděním z členů Spolkové rady na funkční období jednoho roku. Prezident plní zároveň funkci předsedy Spolkové rady a dle rotačního principu je jím zvolen vždy služebně nejstarší člen Spolkové rady.¹⁰⁴

Dle čl. 176 CH Ústavy nesmí být do funkce Spolkového prezidenta zvolen stejný člen Spolkové rady vícekrát po sobě.¹⁰⁵

Vztah premiéra a ostatních členů švýcarské vlády označuje G. Sartori jako *primus inter pares*, neboli první mezi rovnými. Jedná se o premiéra, jehož existence je spojována výlučně s existencí vlády jako celku a úzce s tím souvisí i krátké funkční období jednoho roku. Výběr jednotlivých ministrů není též v jeho kompetenci.¹⁰⁶

Švýcarský prezident nepředstavuje faktickou hlavu státu a z praktického hlediska mu nenáleží ani žádné zvláštní kompetence. Při hlasování má jeho hlas stejnou váhu jako hlasy ostatních členů vlády a může být kdykoli přehlasován. Ve funkci prezidenta země stojí od ledna 2012 ministryně financí Eveline Widmer – Schlumpf.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Klokočka, V.: *Ústavní zřízení evropských států*. Praha: Linde, 1996, s. 157.

¹⁰⁵ Tit. č. 5, kap. č. 3, čl. 176, odst. 3 CH Ústavy.

¹⁰⁶ Sartori, G.: *Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011, s. 112.

¹⁰⁷ [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000681/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000681/).

5 Soudní moc

Ve Švýcarsku působí orgány soudní moci jak na spolkové úrovni, tak na úrovni jednotlivých kantonů. Kantony mají právo zřizovat soudní orgány, které rozhodují v otázkách trestního, civilního a veřejného práva.¹⁰⁸ V rámci kantonů je ustanoven Vrchní soud (*Obergericht*), Správní soud (*Verwaltungsgericht*), Civilní soud (*Zivilgericht*) a Trestní soud (*Strafgericht*). Všechny jmenované soudy jsou ve své činnosti nezávislé na spolkových soudech a v rámci svěřených kompetencí jsou oprávněny rozhodovat zcela samostatně. Soudy na spolkové úrovni fungují jako nejvyšší odvolací instance.¹⁰⁹

Na spolkové úrovni jsou ustanoveny soudní orgány, kterým přísluší rozhodovat spory správního práva. Soudní moc je zde realizována prostřednictvím tří významných soudů. Jsou jimi Spolkový soud (*Bundesgericht*),¹¹⁰ Spolkový trestní soud (*Bundesstrafgericht*)¹¹¹ a Spolkový správní soud (*Bundesverwaltungsgericht*).¹¹²

5.1 Spolkový soud

Nejvyšší soudní instancí na území Švýcarska představuje Spolkový soud. Soud vznikl již po přijetí první ústavy v roce 1848, neměl žádné stáje sídlo a působilo v něm pouze 11 soudců. Ústava z roku 1874 ustanovila sídlo Spolkového soudu v Lausanne.¹¹³

Spolkový soud je nezávislým orgánem. Čl. 191c CH Ústavy definuje pojem soudcovské nezávislosti. Soudní orgány jsou ve své činnosti nezávislé a jsou vázány pouze dodržováním práva.¹¹⁴

Spolkový soud se zabývá kompetenčními spory mezi Spolkem a kantony a mezi kantony navzájem. Zasahuje v případech, ve kterých dojde k porušení spolkového, mezinárodního, mezikantonálního práva anebo ústavního práva jednotlivých kantonů. Je

¹⁰⁸ Tit. č. 5, kap. č. 4, čl. 191 b, odst. 1 CH Ústavy.

¹⁰⁹ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-rechtspflege/federal-rechtspflege-gerichteundrichter/federal-rechtspflege-gerichteundrichter-kantonalerebene.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-rechtspflege/federal-rechtspflege-gerichteundrichter/federal-rechtspflege-gerichteundrichter-kantonalerebene.htm).

Více viz Kapitola č. 6 (pozn. aut.).

¹¹⁰ [Http://www.bger.ch/](http://www.bger.ch/).

¹¹¹ [Http://www.bstger.ch/](http://www.bstger.ch/).

¹¹² [Http://www.bvger.ch/](http://www.bvger.ch/).

¹¹³ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-status/federal-geschichte.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-status/federal-geschichte.htm).

Sídlo Spolkového soudu v Lausanne zobrazuje příloha č. 6 (pozn. aut.).

¹¹⁴ Tit. č. 5, kap. 4, čl. 191 c, odst. 1 CH Ústavy.

oprávněn zpochybnit rozhodnutí, které vyneslo Spolkové shromáždění nebo Spolková rada. Spolkový soud je nejvyšší odvolací instance v trestních, civilních a správních záležitostech.¹¹⁵

Spolkový soud se skládá z 38 stálých soudců. Dalších 19 soudců tzv. „*nebenamtlichen Bundesrichter*“ je zaměstnaných na vedlejší pracovní úvazek. Stálí soudci jsou voleni Spolkovým shromážděním na dobu 6 let. Při jejich volbě jsou zohledněna jazyková a kantonální pravidla. Spolkový soud v současné době čítá 23 německy mluvících, 12 francouzsky mluvících a 3 italsky mluvící členy. Rétorománský jazyk není zastoupen.¹¹⁶

Při volbě soudců nejsou na kandidáty kladeny žádné speciální požadavky, není stanoven minimální věk ani délka praxe. Soudci Spolkového soudu skládají před vstupem do funkce přísahu, ve které slibují pouze svědomitý výkon funkce. Zajímavostí je, že v CH Ústavě není nikde ustanovena povinnost, která by soudci nařizovala rozhodovat nestranně.¹¹⁷

Čl. 9 Spolkového zákoníku (BGG)¹¹⁸ ustanovuje, že soudci Spolkového soudu nesmí svou funkci vykonávat po dovršení 68 let věku.¹¹⁹ Zároveň nesmí být členy Spolkového shromáždění, Spolkové rady, ani nesmí vykonávat jinou funkci ve veřejné správě.¹²⁰

Organizaci Spolkového soudu zobrazuje příloha č. 7. Spolkový soud tvoří čtyři dílčí části: Soud (*Gesamtgericht*), Prezidentská konference (*Präsidentenkonferenz*), Správní výbor (*Verwaltungskommission*) a Generální sekretariát (*Generalsekretariat*).¹²¹

Původně byl Spolkový soud ustanoven jako tzv. „*Einkammergericht*“ a sestával se pouze z jedné komory. Vzhledem k jeho postavení a povinnostem je nyní rozdělen dle odbornosti na 7 samostatných oddělení:

- 2 občansko – správní oddělení (*zivilrechtliche Abteilungen*) – 11 soudců,
- 2 veřejně – správní oddělení (*öffentlich – rechtliche Abteilungen*) – 12 soudců,
- 1 trestně – správní oddělení (*strafrechtliche Abteilung*) – 5 soudců,
- 2 sociálně – správní oddělení (*sozialrechtliche Abteilungen*) – 10 soudců.¹²²

¹¹⁵ Tit. č. 5, kap. 3, čl. 189, odst. 1 CH Ústavy.

¹¹⁶ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-richter.html](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-richter.html).

¹¹⁷ Vedlich, F. J.: *Soudy a soudci ve Švýcarsku*. Praha: Linde, 2007, s. 86.

¹¹⁸ Bundesgesetz über das Bundesgericht – Bundesgerichtsgesetz (pozn. aut.).

¹¹⁹ Kap. č. 1, čl. 9, odst. 2 BGG.

¹²⁰ Kap. č. 1, čl. 6, odst. 4 BGG.

¹²¹ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichtsgerichtsorganigramm.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichtsgerichtsorganigramm.htm).

Kromě sociálně – správního oddělení sídlí všechna jmenovaná oddělení v Lausanne. Sociálně – správní oddělení má svou kancelář v Luzernu.¹²³

Každé oddělení si do čela volí svého předsedu. Spolkové shromáždění na návrh Spolkového soudu volí prezidenta a viceprezidenta Spolkového soudu, jejichž funkční období jsou dva roky, s možností jednoho opětovného zvolení. Prezident zastává funkci předsedy, a to jak celého Spolkového soudu, tak i Správního výboru a reprezentuje Spolkový soud navenek. Prezidentem Spolkového soudu byl pro období 2011/2012 zvolen Lorenz Meyer, funkci viceprezidenta vykonává Gibert Kolly.¹²⁴

5.2 Spolkový trestní soud

Spolkový trestní soud (*Bundesstrafgericht*) byl ustanoven v roce 2004 a jeho sídlem je Bellinzona. Pokud to okolnosti vyžadují, je soud oprávněn vést jednání na jiném místě.¹²⁵ Celkový počet soudců Spolkového trestního soudu je stanoven na 15 – 35 členů.¹²⁶

Spolkový trestní soud představuje první instanci soudící trestné činy a přestupky, které směřují proti zájmům Spolku, významným institucím země, útoku na důležitou osobu, organizovaným loupežím a korupci. Projednává stížnosti, které jsou podány proti rozhodnutí policie, prokurátora, spolkových advokátů a Spolkovému soudu.¹²⁷

Soudci Spolkového trestního soudu jsou voleni Spolkovým shromážděním na dobu 6 let, přičemž dle čl. 10 Trestního zákoníku (SGG)¹²⁸ může Spolkové shromáždění soudce předčasně zbavit jeho funkce. A to v případě, kdy soudce úmyslně a hrubě poruší některou ze svých úředních povinností.¹²⁹ Spolkové shromáždění volí z řad soudců prezidenta a viceprezidenta Spolkového trestního soudu na dobu dvou let.¹³⁰

Organizaci Spolkového trestního soudu zobrazuje příloha č. 8. Z uvedeného schématu vyplývá, že se Spolkový trestní soud skládá z pěti dílčích orgánů – ze Soudu (*Gesamtgericht*), Generálního sekretariátu (*Generalsekretariat*) a Správního výboru

¹²² [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichts-abteilungen.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichts-abteilungen.htm).

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-richter.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-richter.htm).

¹²⁵ Kap. č. 1, čl. 4, odst. 1 a 2 SGG.

¹²⁶ Kap. č. 1, čl. 1, odst. 3 SGG.

¹²⁷ [Http://www.bstger.ch/competenze_generali.asp?idL=DE](http://www.bstger.ch/competenze_generali.asp?idL=DE).

¹²⁸ Bundesgesetz über das Bundesstrafgericht – Strafgerichtsgesetz (pozn. aut.).

¹²⁹ Kap. č. 1, čl. 10, odst. 1 SGG.

¹³⁰ Kap. č. 1, čl. 14, odst. 1 SGG.

(*Verwaltungskommission*), který se dále rozděluje na dvě samostatné komory. Prezidentem Spolkového trestního soudu je v současné době Andreas J. Keller, viceprezidentem je Daniel Kipfer Fasciati.¹³¹

5.3 Spolkový správní soud

Spolkový správní soud (*Bundesverwaltungsgericht*) byl ustanoven až v roce 2007 a je nejmladší soudní instancí. Na jeho vzniku se významně podílelo referendum z 12. března 2000, ve kterém švýcarští občané schválili většinou 86,4 % hlasů reformu soudnictví. Hlavním cílem reformy bylo zvýšit právní ochranu a zjednodušit soudní řízení. Těchto cílů mělo být dosaženo prostřednictvím dvou nových federálních soudů druhého stupně a vytvořením Spolkového trestního soudu v roce 2004 a Spolkového správního soudu v roce 2007.¹³²

Spolkový správní soud projednává odvolání podaná proti rozhodnutí spolkových orgánů. Mezi jeho pravomoci patří rovněž rozhodování některých kompetenčních sporů mezi orgány veřejné správy a kontrola kantonálních rozhodnutí. Sídlo Spolkového správního soudu je v současné době v Bernu a Zollikofenu, v polovině roku 2012 bude přesunuto do Saint Gallen. S více než třemi sty zaměstnanci a 75 soudci je Spolkový správní soud největším soudem Švýcarska. Soudci tohoto soudu jsou voleni Spolkovým shromážděním na dobu 6 let. V rámci soudu jsou ustanoveny: Předsednictvo (*Präsidium*), Soud (*Gesamtgericht*), Prezidentská konference (*Präsidentenkonferenz*) a Správní výbor (*Verwaltungskommission*).¹³³

¹³¹ [Http://www.bstger.ch/camere.asp?idL=DE](http://www.bstger.ch/camere.asp?idL=DE).

¹³² [Http://www.bvger.ch/gericht/geschichte/index.html?lang=de](http://www.bvger.ch/gericht/geschichte/index.html?lang=de).

¹³³ [Http://www.bvger.ch/gericht/organisation/index.html?lang=de](http://www.bvger.ch/gericht/organisation/index.html?lang=de).

6 Kantony

Jak již bylo v úvodu zmíněno, z hlediska ústavního zřízení a formy státního uspořádání představuje Švýcarsko federaci. Federativní uspořádání rozděluje státní moc mezi centrum a dílčí federální jednotky. Každá jednotka má vlastní kompetence, v jejichž rámci má právo rozhodovat zcela autonomně.¹³⁴

Dílčími federálními jednotkami Švýcarska jsou kantony, které zaujímají status ústavně – právních států. Kantony mají svou vlastní ústavu, vládu, parlament, soudy a vyznačují se specifickou vládní strukturou.¹³⁵ Čl. 3 CH Ústavy definuje kantony a polokantony jako suverénní jednotky, jejichž suverenita není odvozena od Spolku.¹³⁶ Švýcarsko se v současnosti skládá z 20 kantonů a 6 polokantonů a patří k zemím s nejvíce decentralizovanou vládní strukturou, kde značnou část státní moci vykonávají právě dílčí územní celky.¹³⁷

Ve Švýcarsku existují tři roviny federálního uspořádání – Spolek, kantony a obce. Zákonodárna, výkonná i soudní moc je realizována na všech jmenovaných úrovních.¹³⁸

Výlučné pravomoci Spolku se týkají především zahraniční a měnové politiky, zahraničního obchodu, financí, bankovníctví, obrany a energetiky. Spolku náleží pouze tyto ústavou stanovené kompetence. Tzv. zbytková pravomoc (ostatní oblasti, které nejsou ústavou jmenovány) je záležitostí kantonů do té doby, dokud nedojde k přenesení určité oblasti na Spolek formou ústavní revize.¹³⁹

Kantony samostatně řídí např. kantonální školství, zdravotnictví, kulturu, sport a policejní kontrolu. O důležitých politických záležitostech rozhodují kantony také samostatně prostřednictvím kantonálních zástupců.¹⁴⁰

¹³⁴ Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 193.

¹³⁵ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de).

¹³⁶ Tit. č. 1, čl. 3, odst. 1 CH Ústavy.

¹³⁷ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 235.

Postavení kantonů a polokantonů se v míře autonomie neliší, rozdíl je pouze v počtu zástupců volených do Stavovské rady (pozn. aut.).

¹³⁸ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de).

¹³⁹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 235 – 236.

¹⁴⁰ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de).

Kantony mohou být činné i v oblastech, které jim nejsou výlučně svěřeny, příkladem je oblast zahraniční politiky. Přestože je zahraniční politika záležitostí Spolku, mohou kantony uzavírat mezinárodní smlouvy v oblastech, které jim jsou svěřeny. Tyto smlouvy nesmějí být v rozporu se zájmy Spolku či ostatních kantonů a kantony jsou povinné o uzavření smlouvy Spolek informovat.¹⁴¹

Kromě Spolku a kantonů, mají také obce (*Gemeinden*) jako nejnižší územně – administrativní jednotky, právo samostatně rozhodovat v širokém spektru jim svěřených úkolů.¹⁴² Obce nesou odpovědnost např. za oblast sociálních služeb, zásobování a místního plánování a je jim ponechána volnost při stanovení výše daní. Jejich pravomoci jsou chráněny Spolkovým soudem.¹⁴³ Obce s více než 20 tisíci obyvateli spravují přímo volené obecní vlády (*Grosser Gemeinderat*), které jsou podporované obecními parlamenty (*Gemeindeparlament*). V čele každé obce stojí starosta (*Gemeindepräsident*). Stejně jako na úrovni kantonů, je i na úrovni obcí uplatňován institut referenda a lidové iniciativy.¹⁴⁴

Územní uspořádání Švýcarska umožňuje široké uplatnění principu subsidiarity. Dle tohoto principu přebírají nové úkoly zpravidla obce. V případě, že problém nelze vyřešit na úrovni obcí, je postoupen na úroveň kantonů a v poslední linii na úroveň Spolku.¹⁴⁵

6.1 Exekutiva

Kantonální vlády (*Kantonsregierungen*) jsou nejvyšší výkonné orgány na kantonální úrovni. Obvykle sestávají z pěti až sedmi členů, kteří jsou ve všech kantonech voleni lidem v přímých všeobecných volbách. Nejvyšší funkci zastává předseda kantonální vlády (*Staatskanzler*), který zastupuje vládu navenek. Kantonální vlády zaujímají silnou pozici a významnou měrou se podílí na tvorbě kantonální politiky. Ve většině kantonů se volby konají každé 4 roky, přičemž ve 24 z 26 kantonů se při volbách uplatňuje většinový volební systém. Pouze v kantonech Tessin a Zug probíhají volby dle systému poměrného zastoupení. Kantonální vlády jsou autonomní ve finančních a církevních záležitostech a

¹⁴¹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 236.

¹⁴² Tit. č. 3, kap. č. 1, čl. 50, odst. 2 CH Ústavy.

¹⁴³ [Http://www.ch.ch/behorden/00215/00331/index.html?lang=de](http://www.ch.ch/behorden/00215/00331/index.html?lang=de).

¹⁴⁴ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 236.

¹⁴⁵ Tamtéž.

mají právo iniciovat legislativní a ústavní změny. Co se týká pracovní náplně, sestavují kantonální vlády rozpočet kantonu a zastupují kantony navenek. Stejně jako poslanci Spolkové rady, rozhodují i zástupci kantonálních vlád dle principu kolegiality.¹⁴⁶

6.2 Legislativa

Legislativa na úrovni kantonů je reprezentována kantonálními parlamenty (*Kantonsparlamente*). Jednotlivé kantonální parlamenty se od sebe vzájemně odlišují svým složením, svěřenými kompetencemi a volebním systémem, podle kterého jsou voleni jejich zástupci. Dle CH Ústavy jsou vyžadovány pouze demokratické volby. Ve většině parlamentů jsou volby uskutečňovány podle poměrného volebního systému. Členové kantonálních parlamentů vykonávají funkci poslanců jako svou vedlejší (pracovní) činnost. Na základě vykonávání čestného úřadu jim náleží náhrada ušlé mzdy. Na rozdíl od kantonálních vlád nemají kantonální parlamenty výraznější pravomoci. Přísluší jim pouze např. právo iniciovat ústavní změny, reprezentovat občany a hájit jejich zájmy. Kantonální parlamenty nevolí členy kantonální vlády, ani jim nepřísluší právo rozhodovat o důležitých otázkách, např. o návrzích zákonů. Co se týká velikosti parlamentů, zpravidla zde platí, že větší kantony mají početnější parlamenty. Velikost kantonálního parlamentu se však neodvíjí od počtu obyvatel v kantonu. Liší se také doba zasedání jednotlivých parlamentů, ty mohou trvat souvisle několik dní nebo pouze den, či půl dne. Stejně jako v rámci Spolkového shromáždění, jsou i v kantonálních parlamentech ustanoveny výbory (*Kommissionen*), jejichž význam a pracovní náplň se kantonálně liší.¹⁴⁷

6.3 Soudnictví

Nejvýše postaveným soudem na kantonální úrovni je Vrchní soud (*Obergericht*), zvaný také jako Kantonální soud (*Kantonsgericht*). Vzhledem k federálnímu uspořádání země, je organizace Vrchních soudů, stejně jako zásady jednotlivých soudních řízení, upravena dle rozdílných právních předpisů. Vrchní soud vykonává dohled nad ostatními soudy v rámci kantonu a je primárně odpovědný za oblast občanského a trestního práva.

¹⁴⁶ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00385/index.html?lang=de&unterseite=yes](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00385/index.html?lang=de&unterseite=yes).

¹⁴⁷ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00392/index.html?lang=de&unterseite=yes](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00392/index.html?lang=de&unterseite=yes).

Rozhodnutí Vrchních soudů mohou být prováděna prostřednictvím samosoudce (*Einzelrichter*) nebo kolegiálního orgánu (*Kollegialbehörde*), přičemž samosoudce zpravidla posuzuje méně závažné záležitosti a kolegiální orgán se zabývá řešením závažnějších právních sporů. Způsob volby soudců Vrchních soudů se v kantonech liší. Soudci mohou být voleni Spolkovým shromážděním, Spolkovou radou, Spolkovým soudem nebo lidem.¹⁴⁸

V rámci kantonálního soudnictví je zvláštností, že se na volbě soudců Vrchního soudu mohou podílet sami občané. Příkladem kantonu, v němž jsou soudci voleni přímo lidem, je kanton Obwalden.¹⁴⁹

Kromě Vrchního soudu je v rámci kantonů ustanoven také Správní soud (*Verwaltungsgericht*), nejvyšší správní orgán na kantonální úrovni. Správní soud má stejné postavení jako Vrchní soud a je odpovědný za oblast ústavního a správního práva. Na kantonální úrovni je dále zřízen Civilní soud (*Zivilgericht*), který se zabývá občanskoprávními vztahy a Trestní soud (*Strafgericht*).¹⁵⁰

¹⁴⁸ [Http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00396/index.html?lang=de&unterseite=yes](http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00396/index.html?lang=de&unterseite=yes).

¹⁴⁹ Kap. č. 5, čl. 57, odst. 5 Verfassung des Kantons Obwalden vom 19. Mai 1968 (Stand am 29. September 2011).

¹⁵⁰ [Http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-rechtspflege/federal-rechtspflege-gerichteundrichter/federal-rechtspflege-gerichteundrichter-kantonalerebene.htm](http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-rechtspflege/federal-rechtspflege-gerichteundrichter/federal-rechtspflege-gerichteundrichter-kantonalerebene.htm).

7 Stranický systém Švýcarska

Významný italský politolog G. Sartori definuje stranický systém¹⁵¹ Švýcarska jako typ umírněného pluralismu, kdy se v politickém systému vyskytují více než 2 politické strany. Sartori rozlišuje typ omezeného a extrémního pluralismu. Omezený pluralismus je systémem tří až pěti stran, zatímco extrémní hovoří o více než šesti politických stranách. Jedním z typů omezeného pluralismu je tzv. umírněný pluralismus, který je pro Švýcarsko typický. Klíčovým rysem umírněného pluralismu je nízký počet relevantních politických stran, přičemž žádná z nich nesmí být antisystémová, a zároveň existence koaliční vlády, skládající se alespoň ze tří relevantních stran. Typická je i nevelká ideologická vzdálenost mezi politickými subjekty. Typ umírněného pluralismu se dnes vyskytuje kromě Švýcarska, také v Německu, Belgii, Irsku, Dánsku, Maďarsku, a lze ho tak označit za převažující typ stranického systému v Evropě.¹⁵²

V souvislosti s vymezením stranického systému Švýcarska definuje V. Hloušek několik skutečností, které zařazení dle Sartoriho vylučují. Jedná se o otázku relevance politických stran. Hloušek tvrdí, že i politické strany, které díky svému malému parlamentnímu zastoupení na spolkové úrovni za relevantní považovány nejsou, mohou být významné v některém kantonu a prostřednictvím nástrojů přímé demokracie mohou výrazně formovat švýcarskou politiku. Dle tohoto pohledu by Švýcarsko mohlo spadat do formátu extrémního pluralismu, který se vyznačuje existencí více než 5 – 6 relevantních politických stran. Hloušek odmítá zařazení Švýcarska do formátu umírněného pluralismu. Dle něj by tomuto vymezení sice odpovídala míra polarizace veřejného mínění i absence relevantních antisystémových stran, ovšem existence magické formule toto vymezení zcela vylučuje. I díky problematickému zařazení švýcarského stranického systému, bývá případ Švýcarska označován jako *model sui generis*.¹⁵³

¹⁵¹ Existuje více autorů, kteří se věnují typologii stranických systémů. Zde je využito členění G. Sartoriho (pozn. aut.).

¹⁵² Sartori, G. dle Kopeček, L.: Politické strany a stranické systémy ve srovnávací a teoretické perspektivě. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 45 – 46.

¹⁵³ Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 342.

7.1 Typologie politických stran

Důležitý význam pro švýcarský politický systém mají politické strany, které jsou stejně jako celý model politického systému ovlivněny federálním uspořádáním země. Politické strany jsou v CH Ústavě zmíněny až od roku 1999, nepodléhají speciálnímu zákonodárství a jejich postavení není regulováno žádným zákonem. Politické strany Švýcarska vycházejí ze tří politicko – ideologických proudů – z liberalismu, konzervatismu a demokratického socialismu. Jak již bylo zmíněno, na faktické vládní moci se dle pravidla „Zauberformel“ podílejí pouze čtyři politické strany, a to Švýcarská lidová strana, Sociálnědemokratická strana Švýcarska, Svobodomyšlná demokratická strana a Křesťanskodemokratická lidová strana, které jsou nejmocnějšími politickými stranami země.¹⁵⁴

V následujícím textu bude pozornost zaměřena na teoretické vymezení uvedených politických stran z hlediska jejich původu. Bude představen jejich program a postoj k problematice evropské integrace.

Švýcarská lidová strana

Švýcarská lidová strana byla založena v roce 1917 v Curychu a v roce 1918 v Bernu. Do roku 1971 nesla strana název Švýcarská rolnicko – živnostenská a měšťanská strana (BGBP)¹⁵⁵ a vznikla odštěpením od strany FDP. V roce 1971 se spojila s kantonními sekcemi Demokratické strany Graubündenu a Glarusu a tato nově vzniklá strana přijala název SVP. Zpočátku měla SVP ohlas pouze u drobných řemeslníků a živnostníků, nicméně postupem času si získala podporu ve všech kantonech. V současné době je zastoupena v 19 kantonních parlamentech a disponuje více než 80 tisíci členy. V rámci politického spektra lze tuto stranu jednoznačně definovat jako stranu pravice.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 251.

¹⁵⁵ Schweizerische Bauern – Gewerbe und Bürger Partei (pozn. aut.).

¹⁵⁶ Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 337.

Dle institucionalistického přístupu¹⁵⁷ se jedná o externě vzniklou stranu mas. Dle historicko – konfliktního přístupu¹⁵⁸ vznikla strana z konfliktu průmyslové revoluce – štěpení vlastníci vs. pracující.

Již od roku 1999 je SVP pravidelným vítězem parlamentních voleb a je nejsilnější politickou stranou v Národní radě. Strana se staví do opozice k imigraci do Švýcarska a její vztah k problematice evropské integrace je taktéž odmítavý. Vládní politika je založena na tradičních prvcích švýcarského politického uspořádání – suverenitě, neutralitě země v zahraniční politice, nezávislosti, přímé demokracii a kantonálním uspořádání země. Dále SVP zdůrazňuje potřebu zachování tradičních rodinných hodnot.¹⁵⁹

Sociálnědemokratická strana Švýcarska

Sociálnědemokratická strana Švýcarska vznikla oficiálně v roce 1888, svou činností ovšem navazuje na hnutí a spolky, jejichž tradice sahá do roku 1838. V průběhu 20. a 30. let 20. stol. prošla tato původně marxistická strana významnými změnami. Od roku 1900 je zastoupena v Národní radě a stala se díky tomu další významnou politickou stranou země. V roce 1935 přijala SPS nový stranický program v duchu reformistické sociální demokracie a vzdala se myšlenky diktatury proletariátu. Od roku 1959 jí náleží 2 mandáty ve Spolkové radě. V současné době je SPS druhou nejsilnější stranou Národní rady. Až na výjimku kantonu Appenzell – Innerrhoden je strana zastoupena ve všech kantonálních

¹⁵⁷ V rámci institucionalistického přístupu rozděluje M. Duverger politické strany na interně a externě vzniklé. Interně vzniklé strany mají svůj původ v parlamentu, vznikly spojováním členů s podobnou politickou orientací a vznikají tlakem shora. Externě vzniklé strany vznikají z již existujících institucí, mají mimoparlamentní původ a jsou spojeny s rozšiřováním volebního práva. Z interně vzniklých stran se zformovaly tzv. strany kádrů, z externě vzniklých stran se vytvořily tzv. strany mas. Strany kádrů tvoří členové, kteří projevují vysokou míru politické angažovanosti a kladou důraz na kvalitu. Tyto strany bývají často spojovány s pravicí. Naproti tomu strany mas kladou důraz na velký počet svých členů, usilují o vytvoření široké voličské základny a vyznačují se silnou vazbou na konkrétní sociální skupinu. Strany mas bývají spojovány s levicí (pozn. aut.).

¹⁵⁸ Historicko – konfliktní přístup vychází dle S. Rokanna a S. M. Lipseta ze skutečnosti, že politické strany jsou nositelky konfliktů, které vznikají ve společnosti. Tyto konflikty jsou produktem národní a průmyslové revoluce, přičemž národní revoluce je konflikt mezi kulturním, jazykovým, náboženských a národním centrem (většinou) a periferií (menšinou) a vyplývají z něj dvě štěpení (*cleavages*) – církev vs. stát (zastánci církevního vlivu proti zastáncům sekularizace) a centrum vs. periferie. Naproti tomu průmyslová revoluce je konflikt, který vyplývá ze sociálních faktorů, zapříčiňujících modernizaci a industrializaci a také z něj vyplývají dvě štěpení – vlastníci vs. pracující (držitelé výrobních prostředků proti pracujícím) a město vs. venkov (agrární společnost proti městské společnosti). Z těchto čtyř štěpení vznikají konkrétní typy politických stran – křesťanské, dělnické, liberální, konzervativní, agrární atd., přičemž málokdy se vyskytují v čisté formě. Často dochází k vzájemnému propojování uvedených konfliktů (pozn. aut.).

¹⁵⁹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 252.

parlamentech a má cca 40 tisíc členů. Co se týká vládní politiky, je strana zastáncem politiky sociálního zabezpečení a mezi její aktuální témata patří problematika práv žen, ekologie a ochrana životního prostředí.¹⁶⁰

Dle institucionalistického přístupu se jedná o externě vzniklou stranu mas. Dle historicko – konfliktního přístupu vznikla strana z konfliktu průmyslové revoluce – štěpení vlastníci vs. pracující. SPS lze jednoznačně zařadit na levou stranu politického spektra.

Svobodomyšlná demokratická strana

Svobodomyšlná demokratická strana byla založena v roce 1894 z liberálně a radikálně orientovaných proudů a je jednou z nejdéle působících politických stran. Tato heterogenní struktura se postupem času projevila oddělením několika frakcí, ze kterých poté vznikaly nové politické strany. V roce 1913 se od FDP oddělila Liberální strana Švýcarska (LPS),¹⁶¹ která zastupovala především konzervativně orientované občany z regionů západního Švýcarska a Basileje, v roce 1917 se od strany odštěpila BGBP. Ve své politice FDP dodnes reprezentuje tradiční švýcarský liberalismus a zastupuje zájmy střední třídy a drobných podnikatelů. Od 90. let 20. stol. hledá strana svou vlastní identitu a v rámci politického spektra se posouvá směrem mírně doleva od své tradiční pozice. V současné době má FDP více než 150 tisíc členů a je považována za nejsilnější stranu na kantonální úrovni. S výjimkou kantonu Appenzell – Innerrhoden je FDP zastoupena ve všech kantonálních parlamentech.¹⁶²

Co se týká programu strany, orientuje se FDP zejména na hospodářskou politiku a má velmi dobré vazby na hospodářský sektor, průmysl a bankovníctví. Hlavními tématy, na která se strana zaměřuje, jsou ochrana životního prostředí, důchodové reformy, podpora vědeckého výzkumu, boj proti rozbujelé státní byrokracii, reformy vzdělávacího systému a vznik nových pracovních míst. Strana prosazuje model sociálního tržního hospodářství, který je založen na svobodném podnikání. Typický je pro FDP důraz na zachování kulturní, politické a společenské heterogenity Švýcarska, neutrality, tradici liberální politiky a specifického politického modelu.¹⁶³

¹⁶⁰ Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 339.

¹⁶¹ Liberale Partei der Schweiz (pozn. aut.).

¹⁶² Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 337 – 338.

¹⁶³ [Http://www.fdp.ch/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=20](http://www.fdp.ch/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=20).

Dle institucionalistického přístupu se jedná o interně vzniklou stranu kádrů. Dle historicko – konfliktního přístupu vznikla strana z konfliktu národní revoluce – štěpení centrum vs. periferie.

Křesťanskodemokratická lidová strana

Křesťanskodemokratická lidová strana vznikla v roce 1912 jako Katolicko – konzervativní lidová strana (*Katholisch – konservative Volkspartei*). Dnešní podobu a název získala až roku 1971. CVP je zastoupena v Národní radě již od roku 1891, kdy získala první mandát. V roce 1919 měla již mandáty dva. Největší úspěch CVP zaznamenala v 50. letech 20. stol., kdy obdržela další, v pořadí již třetí mandát v Národní radě.¹⁶⁴

V současné době lze CVP označit jako stranu politického středu, přesto zde hraje podstatnou roli tradiční katolický prvek a strana zastupuje zejména věřící obyvatelstvo. Tematicky se strana zaměřuje na rodinnou politiku a sociálně tržní hospodářství, které by mělo napomoci udržet ekonomicky silný střední stav společnosti, a to především podporou malého a středního podnikání. CVP je zastáncem švýcarského federalismu, a pokud jde o evropskou integraci, pro vstup do EU se vyjadřuje opatrně. Strana nevyklučuje různé formy mezinárodní spolupráce, ani samotné členství v EU neodmítá. Tímto postojem se výrazně odlišuje od ostatních politických stran. S výjimkou kantonu Neuenburg je CVP zastoupena ve všech kantonálních parlamentech a má přes 80 tisíc členů.¹⁶⁵

Dle institucionalistického přístupu se jedná o externě vzniklou stranu mas. Dle historicko – konfliktního přístupu vznikla strana z konfliktu národní revoluce – štěpení stát vs. církev. V rámci politického spektra lze CVP označit jako stranu dynamického středu.

Nehledě na historický vývoj můžeme dnes čtyři nejvýznamnější švýcarské politické strany označit za všelidové strany, tzv. catch – all party.¹⁶⁶

Kromě těchto čtyř politických stran, které výrazně formují hlavní linii švýcarské politiky, působí v zemi mnoho dalších seskupení. Jako příklad je v následujícím textu uvedena Švýcarská strana zelených (GPS)¹⁶⁷ a Švýcarští demokraté (SD).¹⁶⁸

¹⁶⁴ Třetí křeslo CVP ztratila v roce 2003 na úkor SVP v rámci změny magické formule reagující na aktuální úspěšnost stran (pozn. aut.).

¹⁶⁵ Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 338.

¹⁶⁶ Kubát, M.: Politické aktéry – zájmové skupiny a politické strany. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 221.

Švýcarská strana zelených

Švýcarská strana zelených byla založena v roce 1983 a řadí se k nejmladším politickým stranám země. Je zastoupena v 16 kantonálních parlamentech a mandáty v Národní radě jí přísluší od roku 1979. V současné době je pátou nejsilnější parlamentní stranou. Co se týká vládního programu, strana se výrazně účastní na ochraně přírodních zdrojů, protestuje proti industrializaci a konzumní společnosti a požaduje decentralizaci rozhodování a řízení. GPS je výrazným zastáncem vstupu do EU, a to především z ekonomických důvodů. Zároveň však vyžaduje zachování přímé demokracie.¹⁶⁹

Švýcarští demokraté

Strana Švýcarských demokratů byla založena roku 1961 pod názvem Národní akce pro lid a vlast (*Nationale Aktion gegen die Überfremdung von Volk und Heimat*) a zastupuje švýcarskou krajní pravici. Současný název strana přijala až v roce 1990.¹⁷⁰ Ve svém programu kladou SD důraz na přírodu, ochranu životního prostředí a podporu rodin s dětmi. Hlavním cílem SD je zachování Švýcarska jako nezávislého, neutrálního a soběstačného státu. Strana je zastáncem federálního uspořádání země a přímé demokracie. Zasaduje se o odstranění transparentnosti v politice především tím, že vyžaduje zveřejnění příjmů všech spolkových poslanců. Spolupráce mezi politiky a ekonomy by podle ní měla být užší, intenzivnější a veřejnosti známá.¹⁷¹

¹⁶⁷ Grüne Partei der Schweiz (pozn. aut.).

¹⁶⁸ Schweizer Demokraten (pozn. aut.).

¹⁶⁹ Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 340.

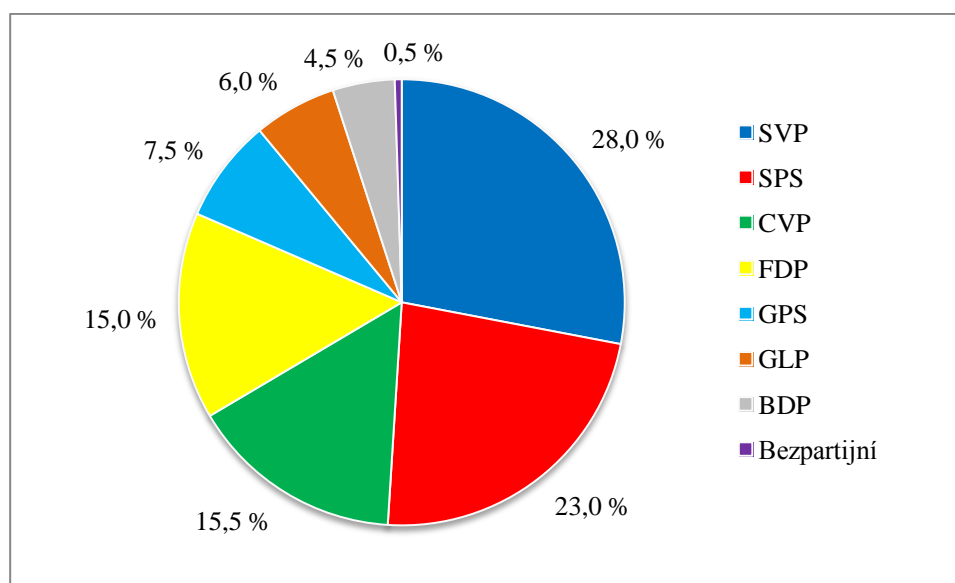
¹⁷⁰ [Http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/geschichte.shtml](http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/geschichte.shtml).

¹⁷¹ [Http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/index.shtml](http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/index.shtml).

7.2 Parlamentní politické strany

Následující text a obrázky demonstrují procentuální zastoupení jednotlivých politických stran v Národní a Stavovské radě od 23. 10. 2011, kdy se ve Švýcarsku konaly poslední parlamentní volby. Je zde zobrazeno také celkové parlamentní zastoupení.

Obrázek č. 1
Zastoupení politických stran v Národní radě

Zdroj: <http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>.

Celkový počet 200 mandátů je v Národní radě rozdělen mezi 8 politických stran. Nejsilnější politickou stranou dolní komory parlamentu je SVP, které náleží 56 mandátů, což představuje 28 % z celkového počtu přerozdělovaných mandátů v rámci Národní rady. Druhá nejsilnější strana Národní rady je SPS, která disponuje 46 mandáty. Třetí v pořadí je CVP s 31 mandáty. FDP je v Národní radě zastoupena 30 mandáty a GPS 15 mandáty. Marginálními politickými stranami dolní komory parlamentu jsou Švýcarská strana zelených liberálů (GLP),¹⁷² které náleží 12 mandátů a Občanská demokratická strana (BDP)¹⁷³ disponující 9 mandáty. Jeden mandát v Národní radě je bezpartijní, tj. nepřisluší k žádné politické straně.¹⁷⁴

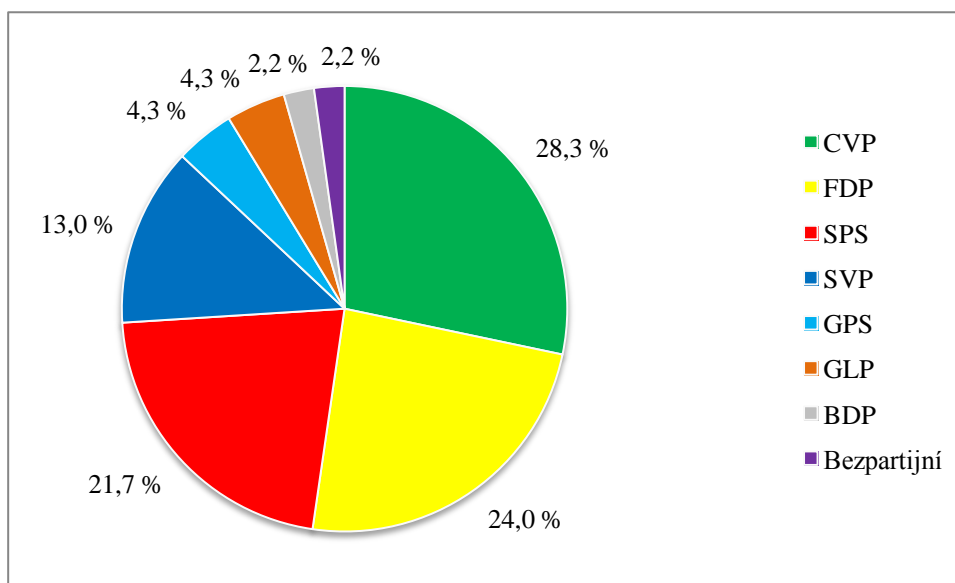
¹⁷² Grünliberale Partei der Schweiz (pozn. aut.).

¹⁷³ Bürgerlich – Demokratische Partei (pozn. aut.).

¹⁷⁴ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/sitzordnung/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/sitzordnung/Seiten/default.aspx).

Obrázek č. 2

Zastoupení politických stran ve Stavovské radě

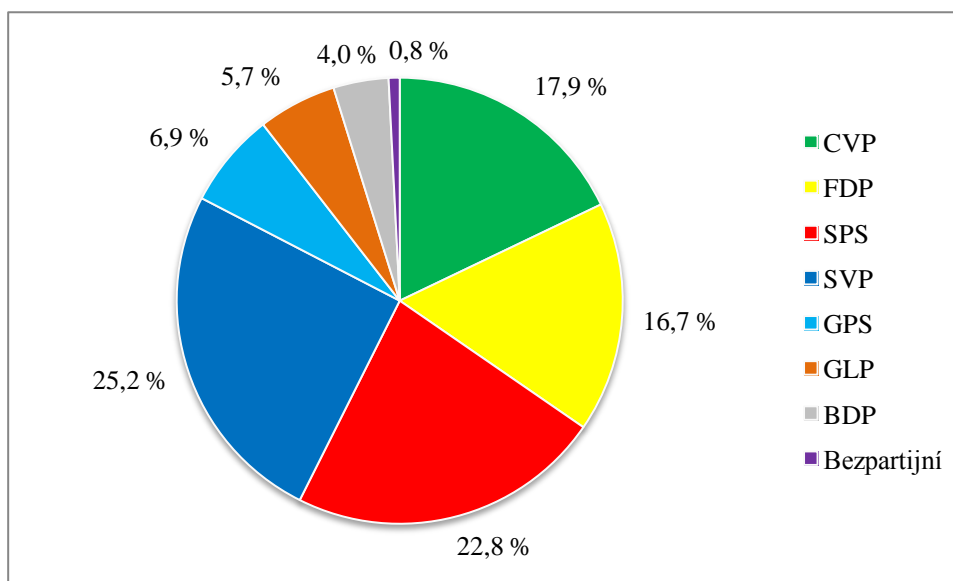
Zdroj: <http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>.

Celkový počet 46 mandátů je ve Stavovské radě rozdělen mezi 8 politických stran. Nejsilnější stranou Stavovské rady je CVP, které náleží 13 mandátů, což představuje 28,3 % z celkového počtu přerozdělovaných mandátů v rámci Stavovské rady. Druhá v pořadí je FDP s 11 mandáty. SPS náleží 10 mandátů a SVP 6 mandátů ve Stavovské radě. Marginálními politickými stranami horní komory parlamentu jsou GPS, GLS a BDP, přičemž GPS a GLP mají po dvou mandátech a BDP je zastoupena jedním mandátem. Jeden mandát ve Stavovské radě je bezpartijní, tj. nepřísluší k žádné politické straně.¹⁷⁵

¹⁷⁵ [Http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx).

Obrázek č. 3

Zastoupení politických stran v CH parlamentu

Zdroj: Obrázek vytvořen dle: <http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>, <http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>.

Obrázek č. 3 znázorňuje procentuální zastoupení politických stran v obou komorách Švýcarského Parlamentu. Přestože se v mnoha záležitostech obě komory parlamentu usnášejí odděleně, společně zasedají při volbě členů Spolkové rady, Spolkového kancléře, Spolkového prezidenta a soudce Spolkového soudu. Z uvedených důvodů je výše zobrazené procentuální zastoupení politických stran v parlamentu důležitým ukazatelem.¹⁷⁶

Od roku 1999 je pravidelným vítězem parlamentních voleb SVP. Tato strana dokázala obhájit svou pozici i v parlamentních volbách v roce 2011, kdy získala 62 mandátů (25,2 % všech přerozdělovaných mandátů). Druhé místo obsadila SPS, které náleží celkem 56 mandátů (22,8 % všech přerozdělovaných mandátů). CVP je v parlamentu zastoupena 44 mandáty, zatímco FDP disponuje 41 mandáty. Uvedené čtyři nejsilnější politické strany země zabírají 82,6 % všech mandátů parlamentu. Zbýlé politické strany (GPS, GLP, BDP) si rozdělují pouze cca 17,4 % mandátů, což představuje 43 křesel. GPS náleží 17, GLP 14 a BDP 10 mandátů. Dva mandáty v parlamentu nepřísluší k žádné politické straně.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 239

¹⁷⁷ <http://www.parlament.ch/d/wahlen-abstimmungen/parlamentswahlen/wahlen-2011/Seiten/default.aspx>.

7.3 Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1947 – 2011

Tabulka č. 1

Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1947 – 1975 (v % hlasů)

	1947	1951	1955	1959	1963	1967	1971	1975
SPS	26,2	26,0	27,0	26,4	26,6	23,5	22,9	24,6
FDP	23,0	24,0	23,3	23,7	24,0	23,2	21,7	22,2
CVP	21,2	22,5	23,2	23,3	23,4	22,1	20,5	20,2
SVP	12,1	12,6	12,1	11,6	11,4	11,0	11,1	9,9

Zdroj: Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 343.

Tabulka č. 2

Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1979 – 2011 (v % hlasů)

	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007	2011
SPS	24,4	22,8	18,4	18,5	21,8	22,5	23,3	21,2	22,8
FDP	24,1	23,3	22,9	21,0	20,2	19,9	17,3	17,6	16,7
CVP	21,5	20,2	19,7	18,3	16,8	15,8	14,4	18,8	17,9
SVP	11,6	11,1	11,0	11,9	14,9	22,5	26,6	28,2	25,2

Zdroj: Tabulka vytvořena dle: Hloušek, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 343,
<http://www.parlament.ch/d/wahlen-abstimmungen/parlamentswahlen/wahlen-2007/diezahlen/Seiten/default.aspx>,
<http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>.

Jak již bylo zmíněno, na vládě se podílí 4 nejvýznamnější politické strany (SVP, SPS, CVP, FDP). Od roku 1959, kdy bylo poprvé použito neformální pravidlo *Zauberformel*, až do roku 2003 bylo složení Spolkové rady následující – dva mandáty náležely FDP, SPS a CVP a jeden mandát SVP. Parlamentní volby pro období 1999 – 2003 narušily dřívější stabilitu švýcarského stranického systému, především kvůli nebývalému přesunu volební podpory (viz Tabulka č. 2). SVP dosáhla vysokého počtu hlasů a měla nárok na druhé křeslo ve Spolkové radě na úkor CVP, která vykazovala nízký podíl voličstva. Díky tomu došlo v roce 2003 k modifikaci magické formule a strana SVP byla

nahrazena stranou CVP, což se výrazně projevilo ve výsledcích posledních parlamentních voleb, kdy se SVP stala nejsilnější politickou stranou s podílem 26,6 % získaných hlasů.¹⁷⁸

Kromě těchto čtyř politických stran, je od roku 1947 součástí švýcarského stranického systému také mnoho malých politických stran, které ve volbách stabilně vykazují 2 – 4 % hlasů a jejich postavení zůstává téměř neměnné. Jako příklad lze uvést BDP a LPS. Některé politické strany jsou zastoupeny jen v několika kantonech, jako např. Evangelická lidová strana Švýcarska (EVP),¹⁷⁹ která je zastoupena pouze v kantonech Curych a Bern. V rámci parlamentních voleb se ve Švýcarsku uplatňuje tzv. přirozený práh. Přirozený práh je důležitý ukazatel proporcionality a reprezentace malých stran. Představuje nejmenší možnou procentuálně stanovenou hranici hlasů, kterou musí strana v daném obvodu získat, aby obdržela jeden mandát. Rozhodující je přitom velikost obvodu. Čím je volební obvod menší, tím je hodnota přirozeného práhu větší. S velikostí přirozeného práhu lze jakkoli manipulovat. Pokud je žádoucí zvýhodnit větší stranu na úkor malé, výše přirozeného práhu se zvedá. Pokud je cílem zvýhodnit strany malé, tato hranice se snižuje. Na velikost přirozeného práhu mají vliv faktory jako např. počet kandidujících politických stran či jejich vzájemná poměrná velikost.¹⁸⁰

7.4 Zájmové skupiny a svazy

Heterogenita společenské, sociální a profesní struktury švýcarské společnosti položila základ pro vytvoření velkého množství zájmových skupin a svazů. Za zájmovou skupinu lze považovat jakoukoli organizovanou skupinu, která usiluje o prosazení svých zájmů tím, že působí na orgány státní moci, politické strany a veřejnost. Zájmové skupiny sledují svůj vlastní záměr a často se zaměřují na užší problémové oblasti – zpravidla usilují o dosažení určité věci či hájí zájmy konkrétní skupiny. Od politických stran se odlišují tím, že ovlivňují státní moc zvnějšku, neaspírají na získání moci a odmítají převzít odpovědnost.¹⁸¹

Co se týká vztahu mezi státem a zájmovými skupinami, je švýcarský model příkladem tzv. *policy networks*, kdy stát počítá s podporou zájmových skupin a využívá

¹⁷⁸ [Http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/](http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/).

¹⁷⁹ Evangelische Volkspartei der Schweiz (pozn. aut.).

¹⁸⁰ Kubát, M.: Volby a volební systémy. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 276.

¹⁸¹ Heywood, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 342.

jejich služeb. Zájmové skupiny mají přístup k agendě státu a mají možnost ovlivňovat jeho rozhodnutí, přičemž dominantním subjektem je vždy stát. Ve Švýcarsku se také uplatňuje silný (neo)korporativní model, který předpokládá spolupráci mezi zájmovými skupinami a státem a mezi jednotlivými zájmovými skupinami navzájem. V rámci tohoto modelu převažuje konsensuální styl politiky a dochází ke splynutí zájmových skupin s politickým systémem. V důsledku toho je obtížné oddělit sféru veřejných a soukromých věcí. Zájmové skupiny mají vysoce centralizovanou strukturu a v rámci rozhodování jsou autonomní a nezávislé.¹⁸²

Z předcházejícího textu vyplývá, že švýcarské politické strany, parlament a vláda nejsou jedinými nositeli politických rozhodnutí. Významnou měrou se na rozhodovacím procesu podílí právě zájmové skupiny, které se prostřednictvím referend stávají přímými politickými aktéry. Ve Švýcarsku nalezneme více než 1300 aktivně fungujících zájmových organizací a svazů, které se výrazně podílí na politickém a ekonomickém životě země. Pro Švýcarsko jsou typické dvě skupiny zájmových organizací – profesní svazy a tzv. střeškové organizace (*Dachverbände*).¹⁸³

Mezi největší a nejvýznamnější střeškové organizace patří Švýcarský svaz malých a středních podniků (DKMU),¹⁸⁴ Švýcarský odborový svaz (SGB)¹⁸⁵ a Švýcarský svaz zemědělců (SBV).¹⁸⁶

Švýcarský svaz malých a středních podniků

Hlavním cílem svazu je poskytovat podporu podnikatelům a hájit jejich zájmy. Svaz usiluje o vytvoření optimálního hospodářského prostředí, získání nových trhů a zvýšení konkurenceschopnosti švýcarských výrobců a firem na světových trzích. Z tohoto důvodu je zastáncem bilaterální cesty a vstup do EU si nepřejí. Organizace je politicky velmi aktivní a snaží se o zajištění lepších podmínek pro malé a střední podniky, výbornou

¹⁸² Kubát, M.: Politické aktéry – zájmové skupiny a politické strany. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 210.

¹⁸³ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 253 – 254.

¹⁸⁴ Dachverband der Schweizer Klein – und Mittel – Unternehmen (pozn. aut.).

¹⁸⁵ Schweizerischer Gewerkschaftsbund (pozn. aut.).

¹⁸⁶ Schweizerischer Bauernverband (pozn. aut.).

úroveň vzdělávání občanů, včetně rekvalifikací a odborného školení. Poskytuje také odborné poradenství začínajícím podnikatelům a podporu při realizaci plánů rozvoje.¹⁸⁷

Švýcarský odborový svaz

Švýcarský odborový svaz je největší organizací podporující zaměstnance Švýcarska. Skládá se z 16 odborových organizací a má přes 380 tisíc členů. SGB působí na federální úrovni a vyznačuje se svou neutralitou. Jeho hlavním posláním je hájit zájmy zaměstnanců prostřednictvím konzultací, písemných žádostí a federálních agentur. Svaz pojí úzké vazby se stranou SPS. V rámci své pracovní náplně se svaz zaměřuje na oblast hospodářské a sociální politiky.¹⁸⁸

Švýcarský svaz zemědělců

Švýcarský svaz zemědělců sdružuje rolníky a zemědělce, kteří usilují o zachování rodinných podniků a zrovnoprávnění zájmů všech zemědělských odvětví. Důležitým bodem programu SBV je zachování rozmanitého, intenzivního a multifunkčního zemědělství. Dále chce svaz docílit toho, aby veškeré důležité rozhodovací pravomoci, týkající se trhu a stanovení ceny byly pouze v rukou samotných rolníků.¹⁸⁹

¹⁸⁷ [Http://www.kmuverband.ch/index3.asp?id=498&lang=1&m1=11300&stufe=11300&inhalt=498](http://www.kmuverband.ch/index3.asp?id=498&lang=1&m1=11300&stufe=11300&inhalt=498).

¹⁸⁸ [Http://www.sgb.ch/wir_ueber_uns.php](http://www.sgb.ch/wir_ueber_uns.php).

¹⁸⁹ [Http://www.sbv-usp.ch/de/wer-wir-sind/ziele/](http://www.sbv-usp.ch/de/wer-wir-sind/ziele/).

8 Volby a volební systém

Dle čl. 136 CH Ústavy přísluší právo činit politická rozhodnutí všem švýcarským občanům, kteří dosáhli 18. roku života a nejsou zbaveni způsobilosti k právním úkonům. Všichni mají v tomto směru stejná práva a povinnosti. Občané s volebním právem se mohou účastnit voleb do Národní rady, stejně jako mohou zasahovat do záležitostí Spolku prostřednictvím referend a lidových iniciativ.¹⁹⁰

Pokud jde o volební právo žen, bylo Švýcarsko posledním evropským státem, který zavedl všeobecné volební právo pro ženy. Na spolkové úrovni získaly ženy volební a hlasovací právo až v roce 1971. Poslední polokanton Appenzell – Innerrhoden přiznal volební právo ženám dokonce až v roce 1991. Všeobecné a rovné volební právo pro muže bylo paradoxně poprvé zavedeno právě ve Švýcarsku a to roku 1848.¹⁹¹

8.1 Volby do Národní rady

Pro volby do Národní rady se používá poměrný volební systém s tzv. otevřenou (volnou) kandidátní listinou s důrazem na osobnostní volbu. Tento volební systém se stal důležitým nástrojem k ochraně a dosažení zastoupení menšin. Nabízí totiž velké množství variant týkající se metod pro přidělování mandátů. To by mělo co nejvíce odrážet strukturu podpory, kterou voliči poskytují politickým stranám. Cílem je dosáhnout složení zastupitelského orgánu, který bude představovat průřez názorů a zájmů všech členů společnosti.¹⁹²

Poměrný volební systém byl nejprve zaveden v kantonech (Tessin 1891, Ženeva 1892). Na federální úrovni začal být aplikován v roce 1919, kdy byl až na třetí pokus přijat lidem v referendu. Poměrný volební systém se nepoužívá jen pro volby do Národní rady, ale přímo ovlivňuje i formování výkonné moci. Jak již bylo zmíněno, Spolkové

¹⁹⁰ Tit. č. 4, kap. č. 1, čl. 136, odst. 1 a 2 CH Ústavy.

¹⁹¹ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 249.

¹⁹² Říchová, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007, s. 151.

shromáždění volí sedm členů Spolkové rady na funkční období čtyř let tak, aby byly poměrně zastoupeny všechny politické strany a kantony.¹⁹³

Každé čtyři roky je do Národní rady voleno 200 poslanců. Švýcarsko je rozděleno do 26 volebních teritorií, které odpovídají počtu 26 jednotek federace. Jednotlivé kantony mají přidělen určitý počet mandátů, který je odvozen od podílu kantonální populace na celkovém počtu obyvatelstva země. Neexistuje zde klausule, která by určovala minimální počet hlasů pro vstup strany do parlamentu.¹⁹⁴

System je zde prostý – čím menší kantony jsou, tím jsou menší volební obvody a tím méně mandátů má strana šanci získat. Nejmenší švýcarské kantony jsou v důsledku tohoto principu jednomandátové a velikost přirozeného prahu je zde stanovena na 30 % hlasů. Přestože je v rámci voleb do Národní rady uplatňován systém poměrného zastoupení, v malých kantonech se uplatňuje princip „vítěz bere vše“, kde se nezapočítávají hlasy ostatních a který je typický pro většinový volební systém. Naproti tomu největším kantonem Švýcarska je Curych, který disponuje 35 mandáty, a výsledky místních voleb nejvíce odpovídají principu proporcionality. Míra proporcionality je velmi důležitým jevem, který silně určuje podobu stranického systému. V největších kantonech (St. Gallen a Curych) mají šanci prosadit se i menší politické strany s 3 – 6 % získaných hlasů.¹⁹⁵

Pokud jde o funkci otevřených kandidátních listin, umožňují voličům poměrně výrazné zásahy. Voliči např. mohou libovolně určovat pořadí kandidátů. Na kandidátní listině, která je navržena stranou, přísluší voličům možnost tzv. kumulování. V rámci jedné kandidátní listiny může volič udělit jednomu kandidátovi větší počet preferenčních hlasů, přičemž však zůstává podmínkou, že jedno jméno se na kandidátce smí objevit pouze dvakrát a celkový počet preferenčních hlasů nesmí převyšovat počet mandátů v daném kantonu. Další zvláštností švýcarských voleb je tzv. panašování. Do hlasovací listiny může volič panašovat, tedy „dopisovat“ či „vyměňovat“ jméno jakéhokoli kandidáta z libovolné stranické kandidátky a vytvořit si tak svou vlastní kandidátku. Hlasovací listina může v konečné podobě obsahovat jména kandidátů ze všech soupisek politických stran.¹⁹⁶

¹⁹³ Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 230.

¹⁹⁴ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 249.

¹⁹⁵ Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 230 – 231.

¹⁹⁶ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 250.

Jak z předcházejícího textu vyplývá, přináší uvedený systém voličům výhodu – upřednostňuje roli občana před politickou stranou. Přestože prvotní výběr uskutečňuje politická strana v podobě stranické kandidátky, určení pořadí kandidátů může volič udělením preferencí změnit. Kandidáti jsou závislí na své straně pouze v té míře, že potřebují, aby je strana nominovala na soupisku. Jaké umístění v daném kantonu získají, už závisí čistě na voličích. Tento model lze označit za ryze demokratický, neboť větší část odpovědnosti je přenesena na voliče.¹⁹⁷

8.2 Volby do Stavovské rady

Do Stavovské rady je každé čtyři roky voleno 46 poslanců (bez ohledu na velikost mají kantony po dvou zástupcích, polokantony po jednom zástupci).¹⁹⁸ Dle čl. 150 CH Ústavy nejsou volby do Stavovské rady upravovány ustanoveními na federální úrovni, nýbrž se řídí ustanoveními jednotlivých kantonů. Každý kanton sám rozhoduje, podle jakých pravidel bude vybrán jeho zástupce.¹⁹⁹ Ve většině kantonů je pro volby do horní komory parlamentu používán většinový volební systém relativní většiny. V daném kantonu zvítězí vždy kandidát, který získal největší počet hlasů. Systém vychází z požadavku získání poměrné (relativní) většiny. Při volbách do Stavovské rady je uplatňován systém zcela otevřených kandidátních listin. Voličům je předložen prázdný volební lístek, do kterého sami doplní jméno preferovaného kandidáta. Především díky svobodě, která je voličům v rozhodování ponechána, je uvedený způsob výběru kandidátů naprostým unikátem. Pokud jde o určení aktivního a pasivního práva, je tato záležitost čistě v kompetenci konkrétních kantonů.²⁰⁰

V závěru lze tedy konstatovat, že za největší nevýhody švýcarského volebního systému se dá považovat složitost, naopak největší přednosti představují personalizace, proporcionalita a spravedlivé regionální zastoupení.²⁰¹ Švýcarský volební systém

¹⁹⁷ Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 232.

¹⁹⁸ Linder, W.: Das politische System der Schweiz. In: Ismayr, W.: *Die politischen Systeme Westeuropas*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2009, s. 574.

¹⁹⁹ Tit. č. 5, kap. č. 2, čl. 150, odst. 3 CH Ústavy.

²⁰⁰ Jeřábek, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 250.

²⁰¹ Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 233.

podporuje úlohu zájmových uskupení, oslabení role politických stran, autonomní postavení kantonů, prvky přímé demokracie a fragmentaci parlamentu.²⁰²

²⁰² Klíma, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 232.

9 Členství Švýcarska v mezinárodních organizacích

Přestože je Švýcarsko neutrální stát, je členem hospodářských a obchodních mezinárodních organizací a dohod. Personálně i materiálně se podílí na zprostředkovatelských a humanitárních aktivitách OSN.²⁰³ Přestože země dlouhodobě odmítala vstup do OSN, v březnu 2002 byla 54,6 % hlasy schválena lidová iniciativa „*Za přístup Švýcarska k OSN*“ a v září 2002 byla země přijata za právoplatného člena.²⁰⁴

Co se týká NATO,²⁰⁵ je plné členství Švýcarska v této organizaci kvůli tradiční (zejména vojenské) neutralitě nepřípustné. Jelikož země považuje NATO za jedinou akceschopnou bezpečnostní a obrannou organizaci v Evropě, přistoupila v roce 1996 k programu „*Partnerství pro mír*“. Od roku 1997 funguje v Bruselu švýcarská mise při NATO (nevojenská sekce NATO), která se zaměřuje výhradně na bezpečnostní politiku, humanitární operace a boj proti terorismu. Velký význam připisuje Švýcarsko také svému členství v OBSE,²⁰⁶ prostřednictvím níž jsou realizovány švýcarské zahraniční akce na podporu míru. Významné je též jeho členství v Radě Evropy (od roku 1963) a ve WTO,²⁰⁷ jehož je členem od roku 1995.²⁰⁸

Od roku 1992 je Švýcarsko členem MMF.²⁰⁹ Velmi aktivní je i v dalších mezinárodních finančních institucích jako jsou např. Světová banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Mezinárodní finanční společnost a Multilaterální agentura pro pojištění investic. Země je také členem desítek mezinárodních agentur a organizací, které ovlivňují hospodářský život země.²¹⁰

²⁰³ OSN – Organizace spojených národů (pozn. aut.).

²⁰⁴ [Http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2002/00.html](http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2002/00.html).

²⁰⁵ NATO – Severoatlantická aliance (pozn. aut.).

²⁰⁶ OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (pozn. aut.).

²⁰⁷ WTO – World Trade Organization.

Předtím bylo Švýcarsko členem GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), což byla mnohostranná dohoda o clech a obchodu podepsaná 30. 10. 1947 a platná od 1. 1.1948. Jejím cílem bylo liberalizovat mezinárodní obchod, vyloučit diskriminaci a odstranit překážky obchodu. V roce 1995 byl GATT nahrazen Světovou obchodní organizací – WTO (pozn. aut.).

²⁰⁸ [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/).

²⁰⁹ MMF – Mezinárodní měnový fond (pozn. aut.).

²¹⁰ [Http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/).

9.1 Postoj Švýcarska k evropské (unijní) integraci

Již od 50. let 20. stol. zaujímá Švýcarsko k problematice evropské integrace zdrženlivý postoj. Nezapojilo se do žádného z Evropských společenství (ESUO, EHS, EURATOM),²¹¹ které se začaly postupně formovat od 50. let 20. stol., a vždy se snažilo udržet si neutrální postoj. V roce 1960 se Švýcarsko stalo zakládajícím členem organizace ESVO,²¹² která vznikla jako alternativa pro státy, které se odmítaly nebo nemohly připojit k Evropským společenstvím. Spolupráce mezi členy ESVO spočívala pouze ve vytvoření zóny volného obchodu pro průmyslové výrobky, což plně vyhovovalo švýcarským integračním ambicím. Členské státy ESVO postupně změnily názor na evropskou integraci a usilovaly o intenzivnější spolupráci. V roce 1973 se dva z nich (Dánsko a Velká Británie) staly členy EHS,²¹³ čímž přestaly být členy ESVO. Přestože dohoda o přístupu k EHS odpovídala ekonomické strategii Švýcarska, kdy jejím hlavním cílem bylo posílit konkurenci v tradičně chráněných odvětvích, především ve službách, Švýcarsko jako jediné z členských zemí ESVO vstup do EHS odmítlo.²¹⁴

Od počátku 90. let 20. stol. se rapidně zvýšila intenzita evropské integrace, a to především díky vzniku EU a zavedení jednotného trhu EU zaručujícího 4 svobody – volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Otázka evropské integrace se stala znovu hlavním předmětem zahraniční politiky Švýcarska. Během posledních dvaceti let proběhlo v zemi mnoho hlasování, ve kterých měli občané možnost vyjádřit se k problematice evropské integrace a ke vztahům k EU. 6. prosince 1992 se konalo obligatorní referendum o přistoupení země k EHS, které bylo voliči 50,3 % hlasy odmítnuto. Především kvůli obavě z oslabení suverenity země, ztrátě národní identity a domnělému poklesu životní úrovně. Švýcaři výsledkem referenda potvrdili svůj postoj z 80. let 20. stol., kdy jako jediní neratifikovali smlouvu o přístupu k EHS. Další neúspěšné hlasování týkající se otázky

²¹¹ ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli, EHS – Evropské hospodářské společenství, EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii (pozn. aut.).

²¹² ESVO – Evropské sdružení volného obchodu.

ESVO vzniklo 3. 5. 1960 na základě podpisu Stockholmské smlouvy. Jeho hlavním záměrem bylo vytvoření oblasti volného obchodu mezi členskými státy jako prostředku k dosažení širších cílů. Původními členy byly Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie. V současné době jsou členy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko (<http://www.efta.int/about-efta/the-european-free-trade-association.aspx>).

²¹³ EHS byla mezinárodní organizace existující v letech 1958 – 1993, která byla vytvořená za účelem podpory ekonomické integrace mezi Belgií, Francií, Německem, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem. Jejím hlavním cílem bylo vytvoření společného trhu s volným pohybem kapitálu, zboží, služeb a pracovních sil, společná daňová, finanční a obchodní politika. EHS bylo založeno Římskou smlouvou, která byla podepsána 25. 3. 1957 a v platnost vstoupila 1. 1. 1958 (pozn. aut.).

²¹⁴ [Http://www.seco.admin.ch/themen/00513/00515/00516/index.html?lang=de](http://www.seco.admin.ch/themen/00513/00515/00516/index.html?lang=de).

evropské integrace proběhlo v roce 1997. Jednalo se o lidovou iniciativu „EU – Přístupová jednání před lid!“ („*EU – Beitrittsverhandlungen vors Volk!*“), která byla voliči 74,1 % hlasy odmítnuta. I po tomto negativním výsledku stálo Švýcarsko před rozhodnutím, jakou formu spolupráce s EU zvolí.²¹⁵

V roce 1999 uzavřelo Švýcarsko s EU Bilaterální (oboustranné) dohody I (*Bilaterale Abkommen I*).²¹⁶ Bilaterální dohody vymezují spolupráci mezi dvěma subjekty, avšak pouze v oblastech, které jsou ustanoveny ve smlouvě. Bilaterální dohody I byly podepsány v roce 1999 v Lucemburku, roku 2000 byly schváleny v referendu a v platnost vstoupily v roce 2002. Představují doposud jedinou institucionální spolupráci Švýcarska s EU. Bilaterální dohody I definují tyto oblasti spolupráce:

- svobodu osob – otevření pracovních trhů,
- odstranění technických překážek obchodu – jednodušší vstup produktů na trhy,
- veřejné zakázky – snadnější přístup k evropskému trhu veřejných zakázek,
- zemědělství – zjednodušené obchodování s některými zemědělskými produkty,
- výzkum – účast Švýcarska na výzkumných projektech EU,
- leteckou dopravu – vzájemný přístup na trh letecké dopravy,
- pozemní dopravu – vzájemný přístup na trh silniční a železniční dopravy.²¹⁷

Poté, co se osvědčily Bilaterální dohody I, přistoupilo Švýcarsko k jednání o dalších dohodách. Dohody nesly název Bilaterální dohody II a získaly si podporu u většiny organizací, spolků a politických stran (SPS, FDP, CVP). Výrazně odmítnuty byly pouze stranou SVP. Všechny dílčí dohody, kromě smlouvy *Schengen/Dublin*, byly v parlamentu schváleny jednohlasně.²¹⁸ Bilaterální dohody II byly podepsány 26. října 2004 v Lucemburku a týkaly se těchto devíti nových oblastí:

- přistoupení Švýcarska k dohodám ze Schengenu a Dublinu – snadnější cestování, uzavření bezpečnostní spolupráce,
- zdanění příjmů z úspor – ve prospěch členských států EU provádí Švýcarsko zdanění úrokových plateb příjemcům, kteří mají trvalé bydliště ve státě EU v souladu s právními předpisy uvedeného členského státu,
- boje proti trestné činnosti,

²¹⁵ [Http://www.admin.ch/ch/d//pore/va/20010304/explic/d-pp0500.pdf](http://www.admin.ch/ch/d//pore/va/20010304/explic/d-pp0500.pdf).

²¹⁶ V současné době se většina mezinárodní diplomacie odehrává na bilaterální úrovni. Dalším typem dohod jsou dohody multilaterální, mnohostranné (pozn. aut.).

²¹⁷ [Http://chronik.geschichte-schweiz.ch/bilaterale-abkommen.html](http://chronik.geschichte-schweiz.ch/bilaterale-abkommen.html).

²¹⁸ Smlouva Schengen/Dublin byla schválena v referendu 5. června 2005 a to 54,6 % hlasy (pozn. aut.).

- zpracovaných zemědělských výrobků,
- ochrany životního prostředí – účast v Evropské agentuře na ochranu životního prostředí,
- statistiky – soulad a výměna statistických údajů,
- účasti na mediálních programech,
- výše důchodů – zamezení dvojího zdanění,
- výchovy, vzdělávání a profesní rekvalifikace – účast na vzdělávacích programech EU.²¹⁹

Jak z předcházejícího textu vyplývá, umožňují Bilaterální dohody Švýcarsku lepší přístup na jednotný trh EU a jsou základem pro vzájemnou spolupráci v oblastech společných zájmů, jako jsou např. obchod, bezpečnost, doprava, kultura, výzkum a životní prostředí. Tento oboustranný přístup umožňuje Švýcarsku realizovat politiku otevřenosti a spolupracovat s ostatními evropskými státy, aniž by se vzdalo své státní suverenity ve prospěch EU. V lednu 2011 rozhodla Spolková rada, v čele s tehdejší prezidentkou Švýcarska Micheline Calmy – Rey a předsedou Evropské komise José Manuelem Barrosou o prohloubení bilaterální cesty a usnesla se v tomto směru přijmout nová opatření.²²⁰

Přestože není Švýcarsko členskou zemí EU, jsou vzájemné vztahy intenzivní. Díky centrální poloze, hospodářské a zahraniční politice představuje Švýcarsko pro státy EU významného obchodního a politického partnera.²²¹

Hlavní důvod dlouhodobého odmítavého přístupu Švýcarska k EU představují uplatňované prvky přímé demokracie a silný federalismus. V případě vstupu země do EU, by prvky přímé demokracie musely projít závažnými změnami. Mnohá rozhodnutí, která jsou v současné době realizována prostřednictvím lidových hlasování, by byla podřízena centrálnímu rozhodování EU. Vstup Švýcarska do EU by také znamenal ekonomickou suverenitu, kdy by se země musela vzdát vlastní měnové, finanční, inflační a obchodní politiky. Většina těchto pravomocí by byla přenesena na nadnárodní úroveň, což se neslučuje s federální strukturou země. Velké zásahy by též znamenaly bankovní sektor.²²²

²¹⁹ [Http://www.europa.admin.ch/themen/00500/index.html?lang=de](http://www.europa.admin.ch/themen/00500/index.html?lang=de).

²²⁰ [Http://www.europa.admin.ch/themen/00499/index.html?lang=de](http://www.europa.admin.ch/themen/00499/index.html?lang=de).

²²¹ Tamtéž.

²²² [Http://www.ssn.ethz.ch/Themendossiers/Die-Schweiz-in-Europa](http://www.ssn.ethz.ch/Themendossiers/Die-Schweiz-in-Europa).

9.2 Švýcarská lidová hlasování

Mezi nejvýznamnější hlasování na území Švýcarska, která se týkala problematiky evropské spolupráce, patří lidová iniciativa „Ano Evropě!“ („*Ja zu Europa!*“). Toto hlasování se konalo 4. 3. 2001. Přestože samotný název iniciativy vzbuzoval podtext okamžitého vstupu země do EU, nejednalo se fakticky o hlasování pro nebo proti vstupu do EU, nýbrž o rozhodnutí spustit jednání o přistoupení. Přístup Švýcarska do EU označila Spolková rada za dlouhodobý cíl a odmítla tuto iniciativu především kvůli tomu, že byla v rozporu s vymezením pravomocí země.²²³

Co se týká výsledku hlasování, Národní rada tuto iniciativu odmítla poměrem hlasů 94:69, Stavovská rada taktéž vyjádřila nesouhlas poměrem hlasů 33:6.²²⁴ Pro přijetí iniciativy se vyjádřily politické strany CVP, SPS, GPS. Odmítavý postoj zaujaly politické strany SVP, FDP, SD, které jako hlavní důvod odmítnutí iniciativy uvedly tradiční obavy ze zvýšení imigrace do země.²²⁵

Proti přijetí iniciativy hlasovalo celkem 1 982 549 voličů, což představuje 76,8 % všech oprávněných voličů. Pro vstup země do EU bylo pouhých 597 217 voličů (23,2 %). Volební účast činila 55,8 %.²²⁶

Mezi kantony, které hlasovaly pro otevření se Švýcarska, a jsou proevropsky orientované, patří západní francouzsky mluvící kantony Jura, Ženeva, Neuenburg, Waadt, Freiburg a Wallis. Z německy hovořících kantonů, které hlasovaly pro, lze zmínit oba basilejské polokantony – Baselstadt a Baselland a s určitými výhradami také Bern a Curych. Na druhé straně stojí německy mluvící kantony Uri, Schwyz, Appenzell – Innerrhoden, Obwalden a italsky hovořící kanton Tessin. Jedná se o venkovské kantony, které se k otázkám evropské integrace vyjadřují velmi opatrně a spíše zaujímají rezervovaný postoj.²²⁷

V roce 2005 se konalo fakultativní referendum o přistoupení k oblasti Bilaterálních dohod II – Schengenu a Dublin („*Abkommen zu Schengen und Dublin*“). Volební účast dosáhla 56,8 % a referendum bylo občany přijato 54,6 % hlasy.²²⁸

²²³ [Http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0809.pdf](http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0809.pdf).

²²⁴ [Http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0400.pdf](http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0400.pdf).

²²⁵ [Http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/00.html](http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/00.html).

²²⁶ [Http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/can474.html](http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/can474.html).

Výsledky lidové iniciativy „*Ja zu Europa!*“ zobrazuje příloha č. 9 (pozn. aut.).

²²⁷ [Http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/01.html](http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/01.html).

²²⁸ [Http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/00.html](http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/00.html).

Výsledky fakultativního referenda „*Abkommen zu Schengen und Dublin*“ zobrazuje příloha č. 10 (pozn. aut.).

Pro přijetí referenda, stejně jako k podpoře iniciativy „*Ja zu Europa!*“ se vyjádřila téměř celá francouzsky mluvící oblast Švýcarska, tedy kantony Jura, Ženeva, Waadt, Wallis, Freiburg a Neuenburg. Odmítavé stanovisko zaujala v této záležitosti celá německy mluvící část země, především se jednalo o kantony Uri, Schwyz, Obwalden, Appenzell – Innerrhoden a Appenzell – Ausserrhoden, které se k otázkám evropské integrace vyjadřují velmi opatrně. Výjimku v německé oblasti představovaly kantony Curych, Bern, Solothurn, Zug a oba basilejské polokantony, které hlasovaly pro. Co se týká politických stran, pro přijetí referenda se vyjádřily strany SPS, CVP, FDP. Strana SVP jako jediná přístup zamítla.²²⁹

Na základě pozitivního výsledku referenda ratifikovalo Švýcarsko 12. 12. 2008 Schengenskou smlouvu a stalo se členskou zemí Schengenského prostoru pro volný pohyb osob.²³⁰ Tato spolupráce přinesla Švýcarsku mnoho výhod. Došlo ke zrušení hraničních kontrol na společných vnitřních hranicích členských států, což výrazně zjednodušilo a zrychlilo cestování. Zároveň Švýcarsko získalo lepší přístup k bezpečnostním nástrojům v boji proti kriminalitě, především došlo k posílení mezinárodní spolupráce v oblasti soudnictví a policie.²³¹

²²⁹ [Http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/01.html](http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/01.html).

²³⁰ Schengenský prostor je území většiny evropských států, v rámci kterého mohou osoby překračovat hranice smluvních států bez celních kontrol. Smluvními státy jsou převážně země EU, ale i některé nečlenské státy – např. Švýcarsko (pozn. aut.).

²³¹ [Http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00510/index.html?lang=de](http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00510/index.html?lang=de).

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce byla deskripce a analýza politického systému Švýcarské konfederace se zaměřením na dílčí prvky. Práce potvrdila výjimečnost Švýcarska v rámci politických systémů. Byly představeny základní prvky politického systému – federalismus, multikulturalismus, kantonalismus, neutralita a ochrana práv menšin, které jsou pro zemi příznačné a zároveň ji v mezinárodním kontextu odlišují. Bakalářská práce splnila stanovené cíle.

Švýcarsko je vysoce heterogenní společnost, v rámci které se občané vzájemně odlišují mateřským jazykem, náboženským vyznáním a kulturní rozrůzněností. Přestože je země vnitřně heterogenní, navenek si zachovává politickou jednotu a pospolitost. Napomáhá tomu především decentralizovaná struktura země, která umožňuje soužití menšin. Heterogenní charakter společnosti dal vzniknout velkému množství zájmových organizací a svazů, které jsou významnými politickými aktéry. Ve Švýcarsku se uplatňuje (neo)korporativní model, který předpokládá spolupráci mezi zájmovými skupinami a státem a mezi jednotlivými zájmovými skupinami navzájem.

Specifické je pro Švýcarsko využívání prvků přímé a polopřímé demokracie. Prostřednictvím institutů přímé demokracie náleží občanům Švýcarska významné možnosti, které jim umožňují se fakticky podílet na fungování státu a projevovat svou vůli. V souvislosti s tím bych vyzdvihla především možnost iniciovat ústavní změny a právo vyjádřit se k nově přijatým právním předpisům.

Další zvláštnost představuje výrazná kantonální svébytnost. Federativní uspořádání země umožňuje kantonům vykonávat samostatně zákonodárnou, výkonnou a soudní moc prostřednictvím kantonálních vlád, parlamentů a soudů. V rámci kantonálních soudů je specifickým možností volby soudců lidem.

Ve Švýcarsku přetrvává doposud několik tradičních prvků, které mají svůj historický původ. Zajímavé v tomto ohledu je např. sestavování vlády na základě pravidla „*Zauberformel*“, které v zemi s drobnými změnami úspěšně přetrvává již od roku 1959.

V zemi je uplatňován systém zcela otevřených kandidátních listin, který se používá při volbách do Národní a Stavovské rady a lze ho označit za další švýcarské unikum. Otevřené kandidátní listiny umožňují voličům výrazné zásahy, zejména je jim ponechána volnost při výběru kandidátů a nakládání s preferenčními hlasy.

Je obdivuhodné, že si doposud Švýcarsko dokázalo uhájit svůj neutrální a nestranný postoj. Zde mám na mysli dlouhodobě obezřetný přístup k členství v EU. Jediná spolupráce Švýcarska s EU probíhá na základě Bilaterálních dohod. Plný vstup do EU Švýcarsko odmítá především z důvodu možného ohrožení svobodného rozhodování občanů, neutrality a suverenity země.

Švýcarsku není v české odborné literatuře věnováno příliš pozornosti. Přínosem bakalářské práce je, že představuje ucelený pohled na problematiku politického systému Švýcarska. Čtenářům byly v průběhu práce poskytnuty informace, které se v české literatuře doposud nevyskytují, např. proces schvalování zákonů, územní uspořádání země či problematika švýcarského soudnictví. Za další významný přínos považuji rovněž práci se švýcarskými právními normativy, zejména s Ústavou Švýcarské konfederace, Spolkovým a Trestním zákoníkem a jejich zpřístupnění české veřejnosti.

Díky problematičkému zařazení švýcarského politického systému a výše zmíněným specifikům je Švýcarsko označováno jako politický systém *sui genesis*. Tento model je nepřenosný a existuje zde jen díky tradici a místu. Uvedené bylo v práci názorně demonstrováno.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura:

DAHL, R.: *O demokracii*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-422-2.

HEYWOOD, A.: *Politologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1.

HLOUŠEK, V.: Německy hovořící země. Švýcarsko. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 283 – 344. ISBN 80-7367-038-0.

CHURCH, C. H.: *The Politics and Government of Switzerland*. New York: Palgrave Macmillan, 2004.

JEŘÁBEK, M.: Švýcarsko: Polopřímá demokracie – konsensus, efektivita, stabilita. In: Dvořáková, V. a kol.: *Základní modely demokratických systémů (Komparace politických systémů)*. Praha: Oeconomica, 2008, s. 233 – 255. ISBN 978-80-245-1357-7.

KLÍMA, M.: *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003. ISBN 80-86031-13-6.

KLOKOČKA, V.: *Ústavní zřízení evropských států. Srovnávací studie*. Praha: Linde, 1996. ISBN 80-7201-010-7.

KOPEČEK, L.: Politické strany a stranické systémy ve srovnávací a teoretické perspektivě. In: Strmiska, M. a kol.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko – politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 9 – 52. ISBN 80-7367-038-0.

KRATOCHVÍL, P.: *Teorie evropské integrace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-467-0.

KUBÁT, M.: Politické režimy – formy vlády. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 185 – 201. ISBN 978-80-7380-076-5.

KUBÁT, M.: Političtí aktéři – zájmové skupiny a politické strany. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 204 – 226. ISBN 978-80-7380-076-5.

- KUBÁT, M.: Volby a volební systémy. In: Cabada, L.; Kubát, M. a kol.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 251 – 301. ISBN 978-80-7380-076-5.
- LINDER, W.: Das politische System der Schweiz. In: Ismayr, W.: *Die politischen Systeme Westeuropas*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2009, s. 567 – 599. ISBN 978-3-531-16464-9.
- MOECKLI, S.: *Das politische system der Schweiz verstehen Wie es funktioniert – Wer partizipiert – Was resultiert*. Altstätten: Tobler Verlag AG, 2008. ISBN 978-3-85612-168-6.
- ŘÍCHOVÁ, B.: *Přehled moderních politologických teorií. Empiricko – analytický přístup v soudové politické vědě*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-177-8.
- ŘÍCHOVÁ, B.: *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2.
- SARTORI, G.: *Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7419-048-3.
- VEDLICH, F. J.: *Soudy a soudci ve Švýcarsku*. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-7201-667-9.

Právní normativy:

- Bundesgesetz über das Bundesgericht (Bundesgerichtsgesetz) vom 17. Juni 2005 (Stand am 1. April 2012)*, In: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/1/173.110.de.pdf>, 12. 4. 2012.
- Bundesgesetz über das Bundesstrafgericht (Strafgerichtsgesetz) vom 4. Oktober 2002 (Stand am 14. Oktober 2003)*, In: <http://www.lexfind.ch/dtah/17465/2/173.71.de.pdf>, 3. 3. 2012.
- Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft vom 18. April 1999 (Stand am 1. Januar 2011)*, In: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/1/101.de.pdf>, 20. 3. 2012.
- Verfassung des Kantons Obwalden vom 19. Mai 1968 (Stand am 29. September 2011)*, In: <http://ilz.ow.ch/gessamml/pdf/101000.pdf>, 28. 4. 2012.

Internetové stránky:

Bundesamt für Statistik,

<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/dienstleistungen/forumkids/01.html>,

http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/regionen/thematische_karten/maps/bevoelkerung/sprachen_religionen.html,

<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/01.html>,

<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/00.html>,

<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/01.html>,

http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/eidg__volksinitiative.html, 5. 3. 2012.

Bundesgericht,

<http://www.bger.ch>,

<http://www.bger.ch/gerichtsorganisation.pdf>,

<http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichts-abteilungen.htm>,

<http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichtsorganigramm.htm>,

<http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-rechtspflege/federal-rechtspflege-gerichteundrichter/federal-rechtspflege-gerichteundrichter-kantonalerebene.htm>,

<http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-richter.html>,

<http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-status/federal-geschichte.htm>, 10. 2. 2012.

Bundesstrafgericht,

<http://www.bstger.ch>,

<http://www.bstger.ch/camere.asp?idL=DE>,

http://www.bstger.ch/competenze_generali.asp?idL,

<http://www.bstger.ch/pdf/organiagrammaDE.pdf>, 6. 3. 2012.

Bundesversammlung,

<http://www.parlament.ch/d/organe->

[mitglieder/bundesversammlung/fraktionen/Seiten/default.aspx](http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/bundesversammlung/fraktionen/Seiten/default.aspx),

<http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/kommissionen/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/nationalrat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/praesidenten/praesidenten-aktuell/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/organe-mitglieder/staenderat/sitzordnung/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/sessionen/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/wahlen-abstimmungen/parlamentswahlen/wahlen-2007/diezahlen/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/wahlen-abstimmungen/parlamentswahlen/wahlen-2011/Seiten/default.aspx>,

<http://www.parlament.ch/d/wissen/taetigkeiten/parlinstrvorstoesse/Seiten/default.aspx>,
18. 3. 2012.

Bundesverwaltungsgericht,

<http://www.bvger.ch>,

<http://www.bvger.ch/gericht/geschichte/index.html?lang=de>,

<http://www.bvger.ch/gericht/organisation/index.html?lang=de>, 12. 3. 2012.

Businessinfo.cz,

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000681/>,

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/>,
27. 11. 2011.

Center for Security Studies,

<http://www.css.ethz.ch/publications/pdfs/CSS-Analysen-20.pdf>, 5. 4. 2012.

EFTA,

<http://www.efta.int/about-efta/the-european-free-trade-association.aspx>, 30. 4. 2012.

FDP. Die Liberalen Schweiz,

http://www.fdp.ch/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=20, 5. 1. 2012.

Chronik der Schweiz 2004,

<http://chronik.geschichte-schweiz.ch/bilaterale-abkommen.html>, 1. 4. 2012.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky,

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/index.html, 12. 2. 2012.

Netzwerk schweizerische Aussen und Sicherheitspolitik,

<http://www.ssn.ethz.ch/Themendossiers/Die-Schweiz-in-Europa>, 10. 4. 2012.

Politik.ch,

<http://www.politik.ch/bundesgericht-entzieht-streit-ueber-historische-fakten-dem-freien-disput.html>, 15. 1. 2012.

Schweizer Demokraten,

<http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/geschichte.shtml>,

<http://www.schweizer-demokraten.ch/positionen/index.shtml>, 10. 1. 2012.

Schweizer Portal,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00329/00350/index.html?lang=de&unterseite=yes>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00329/00353/index.html?lang=de>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00385/index.html?lang=de&unterseite=yes>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00392/index.html?lang=de&unterseite=yes>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/00396/index.html?lang=de&unterseite=yes>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00330/index.html?lang=de>,

<http://www.ch.ch/behoerden/00215/00331/index.html?lang=de>, 7. 4. 2012.

Schweizerische Eidgenossenschaft,

<http://www.admin.ch/br/org/index.html?lang=de>,

<http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/can474.html>,

<http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0400.pdf>,

<http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0500.pdf>,
<http://www.admin.ch/ch/d/pore/va/20010304/explic/d-pp0809.pdf>,
http://www.admin.ch/ch/d/sr/173_110/a17.html,
<http://www.bk.admin.ch/org/index.html?lang=de>,
<http://www.eda.admin.ch/eda/de/home/topics/eu/eu.html>,
<http://www.europa.admin.ch/themen/00499/index.html?lang=de>,
<http://www.europa.admin.ch/themen/00500/index.html?lang=de>,
<http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00510/index.html?lang=de>,
<http://www.seco.admin.ch/themen/00513/00515/00516/index.html?lang=de>, 29. 3. 2012.

Schweizerischer Gewerkschaftsbund,

http://www.sgb.ch/wir_ueber_uns.php, 12. 2. 2012.

Schweizerischer KMU Verband,

<http://www.kmuverband.ch/index3.asp?id=498&lang=1&m1=11300&stufe=11300&inhalt=498>, 10. 1. 2012.

Swissworld.org,

<http://www.swissworld.org/de/bevoelkerung/religion/>,

http://www.swissworld.org/de/politik/aussenpolitik/neutralitaet_und_isolationismus/,

http://www.swissworld.org/de/politik/politische_struktur/aufgaben_der_kantone/,

http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/departemente/?type=target%3D_sel%C3%90%C2%B9,

http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/legislative_parlament/,

http://www.swissworld.org/de/politik/regierung_und_parlament/zauberformel/, 9. 3. 2012.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek č. 1 – Zastoupení politických stran v Národní radě

Obrázek č. 2 – Zastoupení politických stran ve Stavovské radě

Obrázek č. 3 – Zastoupení politických stran v CH parlamentu

Tabulka č. 1 – Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1947 – 1975 (v % hlasů)

Tabulka č. 2 – Výsledky voleb do CH parlamentu v letech 1979 – 2011 (v % hlasů)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Mapa Švýcarska – kantony a jejich hlavní města

Příloha č. 2 – Jazykové složení obyvatelstva

Příloha č. 3 – Geografické rozložení obyvatelstva dle používaného úředního jazyku

Příloha č. 4 – Rozložení obyvatelstva dle náboženského vyznání

Příloha č. 5 – Současné složení Spolkové rady

Příloha č. 6 – Sídlo Spolkového soudu v Lausanne

Příloha č. 7 – Organizace Spolkového soudu

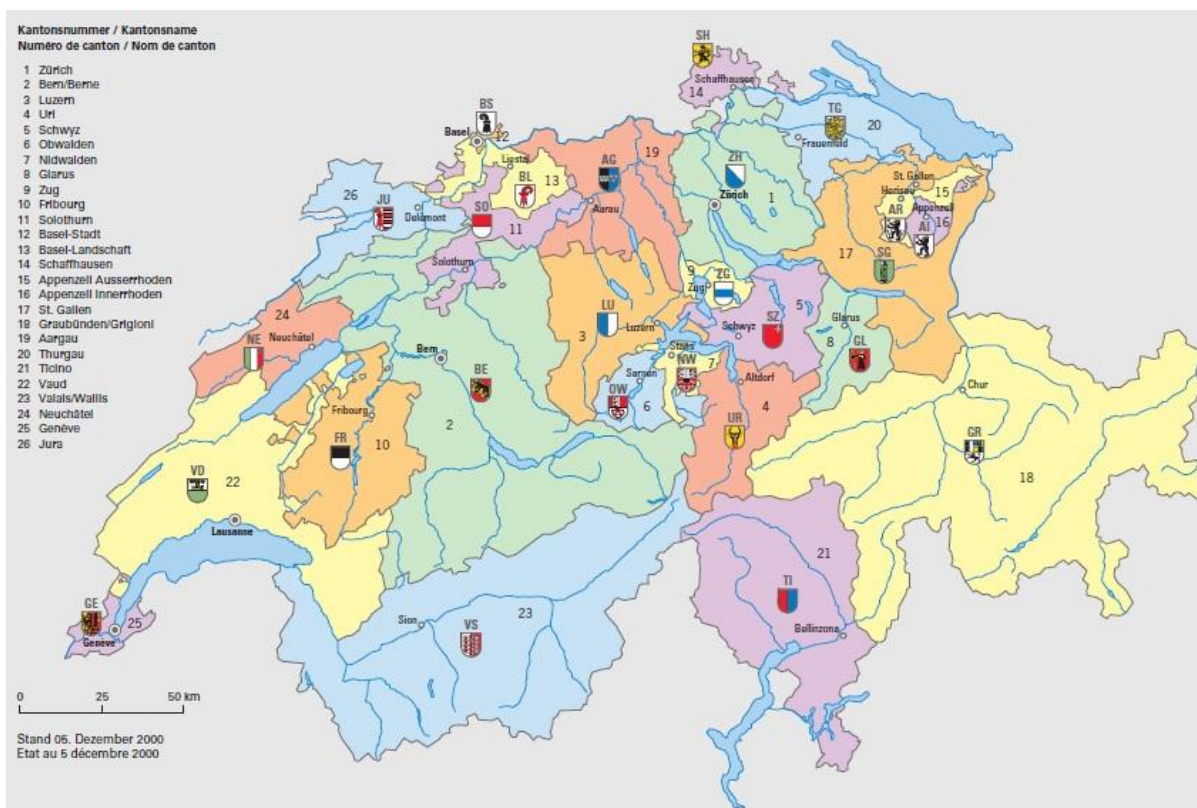
Příloha č. 8 – Organizace Spolkového trestního soudu

Příloha č. 9 – Výsledky lidové iniciativy „*Ja zu Europa!*“ ze 4. 3. 2001 dle jednotlivých kantonů

Příloha č. 10 – Výsledky fakultativního referenda „*Abkommen zu Schengen und Dublin*“ z 5. 6. 2005 dle jednotlivých kantonů

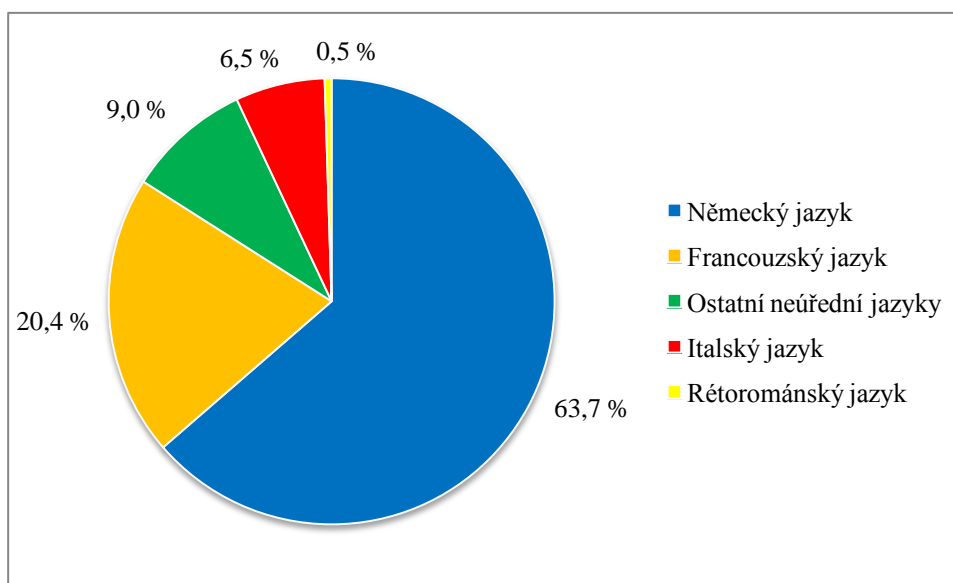
PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Mapa Švýcarska – kantony a jejich hlavní města

Zdroj: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/dienstleistungen/forumkids/01.html>.

Příloha č. 2 – Jazykové složení obyvatelstva

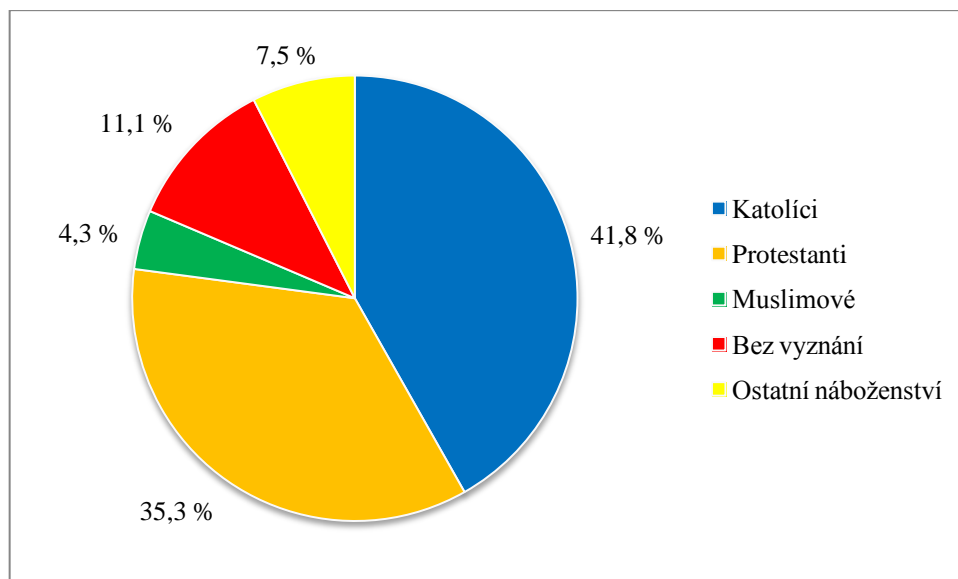
Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/index.html.

Příloha č. 3 – Geografické rozložení obyvatelstva dle používaného úředního jazyku

Zdroj: http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/regionen/thematische_karten/maps/bevoelkerung/sprachen_religionen.html.

Příloha č. 4 – Rozložení obyvatelstva dle náboženského vyznání

Zdroj: <http://www.swissworld.org/de/bevoelkerung/religion/>.

Příloha č. 5 – Současné složení Spolkové rady

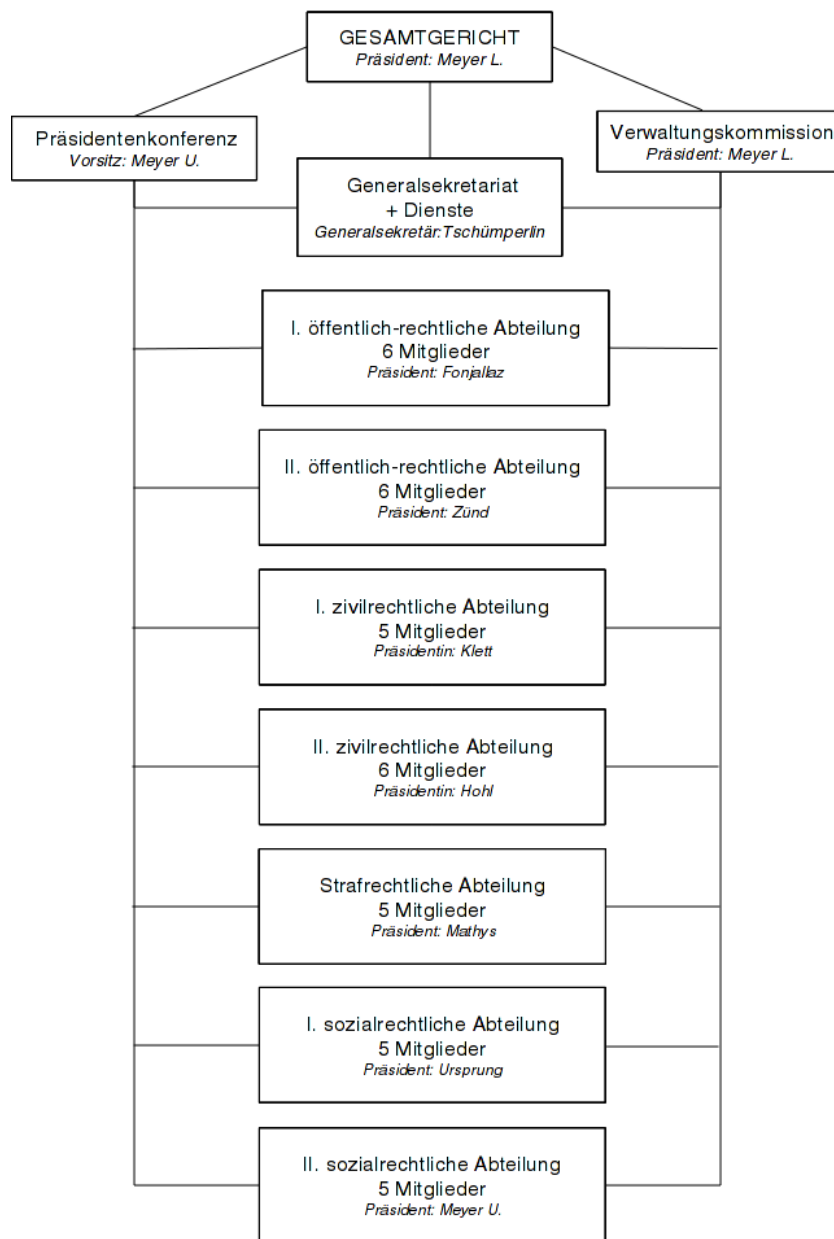
Zdroj: <http://www.admin.ch/br/org/index.html?lang=de>.

Příloha č. 6 – Sídlo Spolkového soudu v Lausanne

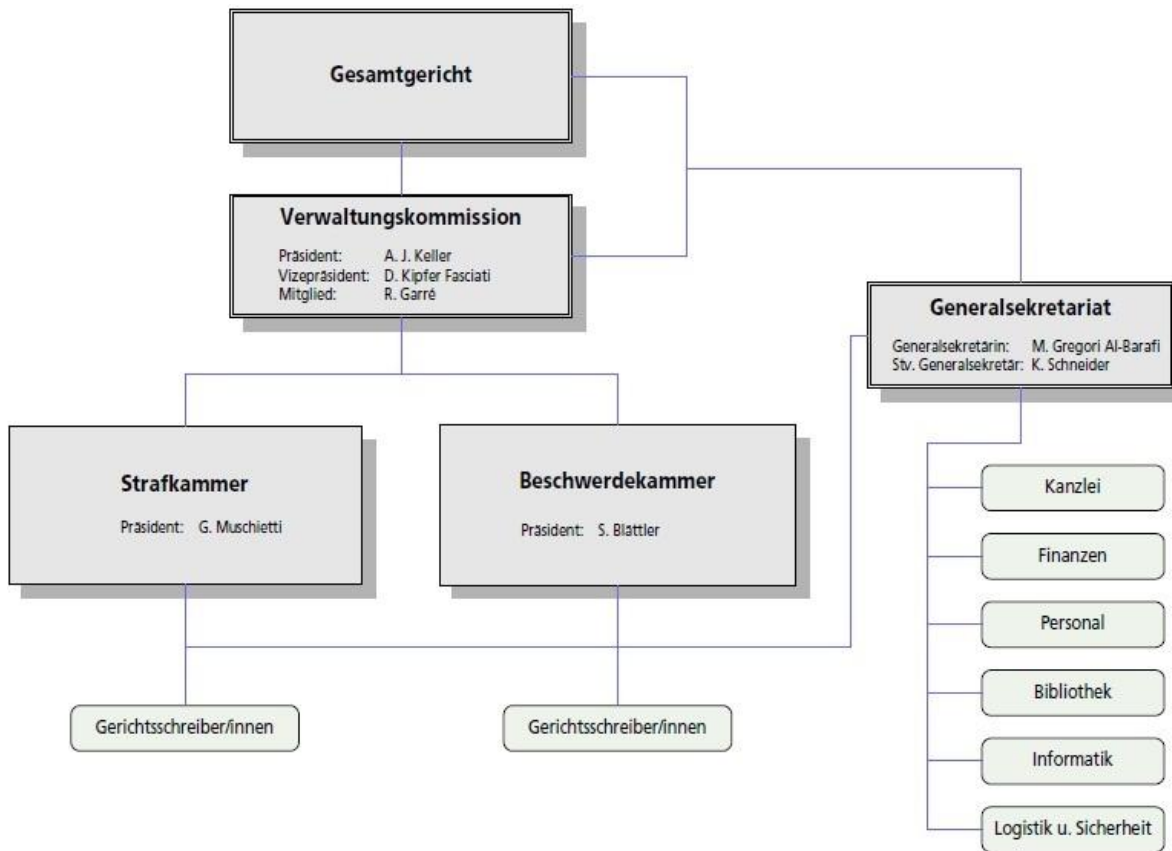
Zdroj: <http://www.politik.ch/bundesgericht-entzieht-streit-ueber-historische-fakten-dem-freien-disput.html>.

Příloha č. 7 – Organizace Spolkového soudu

Zdroj: <http://www.bger.ch/index/federal/federal-inherit-template/federal-gericht/federal-gerichts-gerichtsorganigramm.htm>.

Příloha č. 8 – Organizace Spolkového trestního soudu

Zdroj: <http://www.bstger.ch/pdf/organigrammaDE.pdf>.

Příloha č. 9 – Výsledky lidové iniciativy „*Ja zu Europa!*“ ze 4. 3. 2001 dle jednotlivých kantonů

Kanton	Oprávnění voliči	Odevzdané hlasy	Volební účast v		ANO	NE	ANO %	NE %
			%					
Zürich	791 643	441 236	55,7		102 366	330 626	23,6	76,4
Bern	676 680	366 212	54,1		85 036	277 827	23,4	76,6
Luzern	232 622	137 078	58,9		21 169	114 095	15,7	84,3
Uri	25 429	13 318	52,4		1 220	11 793	9,4	90,6
Schwyz	86 485	53 541	61,9		5 509	46 153	10,7	89,3
Obwalden	22 352	13 178	59,0		1 448	11 485	11,2	88,8
Nidwalden	27 267	16 553	60,7		1 759	14 515	10,8	89,2
Glarus	24 566	13 034	53,1		1 722	11 243	13,3	86,7
Zug	65 236	41 168	63,1		7 003	33 901	17,1	82,9
Freiburg	159 289	98 040	61,5		26 359	70 300	23,7	76,3
Solothurn	164 145	95 593	58,2		18 715	75 889	19,8	80,2
Basel- Stadt	118 787	70 654	59,5		20 366	49 450	29,1	70,9
Basel- Landschaft	176 391	100 948	57,2		22 572	77 117	22,6	77,4
Schaffhausen	47 977	33 266	69,3		5 673	26 742	17,5	82,5
Appenzell A.Rh.	35 600	21 668	60,9		2 898	18 620	13,5	86,5
Appenzell I.Rh.	10 018	5 920	59,1		400	5 495	6,8	93,2
St. Gallen	285 631	159 424	55,8		22 522	136 353	14,2	85,8
Graubünden	128 444	62 830	48,9		8 890	52 939	14,4	85,6
Aargau	354 643	184 110	51,9		31 119	152 003	17,0	83,0
Thurgau	142 678	76 146	53,4		10 192	64 299	13,7	86,3
Tessin	195 100	95 916	49,2		14 999	79 867	15,8	84,2
Waadt	367 725	169 305	46,0		65 595	101 168	39,3	60,7
Wallis	184 643	116 288	63,0		23 789	90 359	20,8	79,2
Neuenburg	104 410	72 188	69,1		31 412	39 635	44,2	55,8
Genf	212 795	132 313	62,2		53 152	76 306	41,1	58,6
Jura	47 905	26 192	54,7		11 362	14 369	44,2	55,8
Švýcarsko	4 688 461	2 616 119	55,8		597 217	1 982 549	23,2	76,8

Zdroj: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2001/01.html>.

Příloha č. 10 – Výsledky fakultativního referenda „*Abkommen zu Schengen und Dublin*“
z 5. 6. 2005 dle jednotlivých kantonů

Kanton	Oprávnění voliči	Odevzdané hlasy	Volební účast v		ANO	NE	ANO %	NE %
			%					
Zürich	822 388	492 601	59,9		280 560	202 580	58,1	41,9
Bern	690 777	358 387	51,9		201 633	153 062	56,8	43,2
Luzern	240 825	149 512	62,1		73 048	74 104	49,6	50,4
Uri	25 577	13 676	53,5		5 235	8 285	38,7	61,3
Schwyz	91 207	56 958	62,4		21 135	34 371	38,1	61,9
Obwalden	23 200	14 173	61,1		5 706	7 968	41,7	58,3
Nidwalden	28 764	17 606	61,2		7 332	9 844	42,7	57,3
Glarus	25 037	13 667	54,6		5 317	8 248	39,2	60,8
Zug	68 641	42 694	62,2		22 341	19 515	53,4	46,6
Freiburg	168 096	93 788	55,8		54 678	37 526	59,3	40,7
Solothurn	167 002	94 395	65,5		49 959	43 559	53,4	46,6
Basel- Stadt	115 140	70 763	61,5		45 202	24 765	64,6	35,4
Basel- Landschaft	181 146	103 479	57,1		59 470	42 574	58,3	41,7
Schaffhausen	48 203	34 157	70,9		15 353	17 636	46,5	53,5
Appenzell A.Rh.	36 199	22 686	62,7		9 976	12 528	44,3	55,7
Appenzell I.Rh.	10 472	6 066	57,9		1 893	4 119	31,5	68,5
St. Gallen	294 030	162 387	55,2		75 856	85 740	46,9	53,1
Graubünden	131 002	66 719	50,9		29 217	35 228	44,6	55,4
Aargau	369 928	194 078	52,5		96 323	99 644	48,4	51,6
Thurgau	148 682	83 304	56,0		36 009	45 124	44,4	55,6
Tessin	201 511	104 252	51,7		39 053	63 507	38,1	61,9
Waadt	378 421	217 393	57,4		144 962	69 643	67,5	32,5
Wallis	192 368	108 198	56,2		56 407	49 082	53,5	46,5
Neuenburg	105 852	63 726	60,2		44 697	18 307	70,9	29,1
Genf	223 612	135 225	60,5		83 672	49 304	62,9	37,1
Jura	48 632	25 377	52,2		15 226	9 779	60,9	39,1
Švýcarsko	4 836 712	2 745 267	56,8		1 477 260	1 227 042	54,6	45,4

Zdroj: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/17/03/blank/key/2005/01.html>.